

Бранко Малешевић

**БИОГРАФСКЕ
ПРИЧЕ**

Бранко Малешевић

Од Кукуља до Виндзора

Судбина једне крушке

Кафанске приче

Виндзор 2026

Предговор

Приче Бранка Малешевића, међу ове корице сабране, налик завету матичном менталитету и језику, на питак и занимљив начин беседе о „малом човеку”, управо о оном о којем је писао познати психоаналитичар Вилхелм Рајх. Помоћу различитих анегдота, из прве руке доживљених, пренесених или маштом исплетених, аутор читаоце подсећа шта је у сржи човекове природе, најпре у смислу односа са другима, а онда и са природом, биљкама и животињама. Приказане су добре и лоше особине људског бића, али и чињеница да су и светлост и тама у стању да из нас извуку најбоље, под условом да поруке Створитеља нашег правилно тумачимо.

Бранкове приповести не морају имати ни временску ни просторну димензију. Оне се могу десити било кад и било где. Ипак, приповедни низ, ниску разнобојних перли, аутор започиње фактографски и хронолошки, пишући о судбини својој и својих најближих, о околностима које су га попут јаког сјеверца што шиба по леђима одвеле са родног Лијевча поља и обала реке Врбас, а у другом налету још даље – где друго сунце сија. Тако он, часно, прво даје себе, да би стекао поверење с друге стране оловке. Потом прелази у интерпретацију догодовштина, не нужно само туђих, али души свих „малих људи” разумљивих.

На крају, Бранко Малешевић пева оду свом завичају – Кукуљима. Кроз његове стихове проговарају генерација за генерацијом, које су напустиле огњишта и дале се у далеке збегове. Жал велика је. Но Бранко нема за чим да тугује. Бог га је послао кад је и где је мислио да је потребнији. И он је показао да је пажљиво разумео поруку Његову, јер захваљујући њему духовна баштина Срба, кад год и где год живели, богатија је.

*Иван Калаузовић
Новинар и публициста*

Кукуље - село поред Врбаса

Село се простире дуж тока реке Врбас, узводно 10 километара од вароши Србац, где је седиште општине.

Према попису од 2011 године, има 842 становника, од чега су 85 % Срби.

Дом породице Ђурђа Малешевића налазио се на самој обали реке. Породица се састојала од 11 чланова: Отац Ђурађ, рођен 1900, мајка Милка 1899, синови Душан 1928, Жарко 1931, Василије 1935, Бранко 1937, Милован 1941 и Радован 1945, као и кћерке Здравка 1926, Нада 1930 и Стојанка 1938 године.

Брат Душан је погинуо 1944 године, када и стриц Драгутин, једини очев брат, недалеко од родне куће, с друге стране реке. Успомене из Кукуља углавном су везане за ратно доба, у којем је читава породица проводила многе дане и ноћи, често у снегом завејаним шумама, у збеговима испред усташа, због чега се тих догађања нерадо сећам.

Породица се иселила у Војводину крајем 1945 године.

Путовање било је организовано возом, најчешће у теретним вагонима, а пошто је био крај године, тј. зимско доба, било је крајње неудобно и хладно, па се ложила ватра. А где је ватра тамо је и дим, па је било крајње неподношљиво и са те стране. У вагонима је било много мале деце, као браћа Радован са непуних годину дана и Милован стар 4 године.

Уз то, било је у вагону и домаћих животиња, најчешће коза и оваца, које су обезбеђивале минимум потребне хране - млека за децу и болесне којих је био велики број.

Пруге су биле на неким местима уништене при повлачењу непријатеља, мостови порушени, па се користиле скеле за прелаз река, што је допринело да путовање траје више од месец дана. Кренули смо на пут једне године (1945) у децембру а стигли у Хетин јануара следеће.

Велику радост причинио је свима нама пас Шаров, кога смо оставили код комшије, а који се после месец дана појавио пред кућом у Хетину. То је раздаљина од око 300 километара. Како је успео да нас нађе, остало је заувек непознато, о чему се дуго причало по селу и околини.

Хетин - нови живот на новој и непознатој земљи

Породица се доселила у село Хетин, на самој румунској граници, код Српске Црње, која је у то време била седиште општине, и сама је поред границе, преко пута румунске вароши Жомбољ. Између Црње и Хетина је село Радојево (раније: Кларија), такође на самој граници.

Као што је Црњи најближи комшија са Румунске стране Жомбољ, тако је Радојеву село Кеча а Хетину Отелек. Раздаљина између ових међудржавних комшија је само пар километара, што их чини ближим од првих села са југословенске стране.

Бити на граници значи бити далеко од својих, забачен и запостављен. Док су Радојево и Црња били повезани путем и железницом, Хетин није имао никакве саобраћајне везе са унутрашњости земље, само летњи сеоски пут до ова два најближа села, што је у кишно време и током зиме путовање било немогуће или врло тешко.

Село није имало ни струју, осим само увече два сата. Село је уствари имало пут, али окренут према Темишвару, а приликом одређивања границе са Румунијом после Првог светског рата, то нико није узимао у обзир како ће се то одразити на живот села са обе стране.

Тај део пута у дужини од само пар стотина метара до границе, временом је пропао и као да никада није ни постојао. Живот у селу био је веома тежак и свако ко је могао тражио је начина да побегне одатле што даље.

Село је некада (1948) имало 2268 становника а сада (2022) у њему живи само 327, већином старијих. Око 1300 становника, искључиво немачке и мађарске народности, живело је у овом селу до краја II Светског рата. Непосредно после завршетка рата, колонисти су уселили у куће које су припадници немачке нације (Фолксдојчери) напустили. У свакој досељеничкој породици било је много деце, тако да је школа, која је грађена за потребе породица са једним или два детета, колико је било уобичајено код староседеоца, одједном постала премала, тако да се настава одвијала у две или три смене, у посебним одељењима за Србе и Мађаре. Комшије Мађари су прихватили новодошле с дозом извесног неповерења, али ипак помогли да их упуте у нов начин живота који је био типичан за Војводину, као припремање хране, печење хлеба, како се кува паприкаш и позната војвођанска супа. Срби су брзо прихватили и навикли се на нови живот, а како и не би – на добро се брзо и лако привикне. Неки досељеници из забачених босанских предела, по први пут су посматрали фудбалску утакмицу. Нису разумели игру, па су коментарисали свако на свој начин, међу којим потиче и она примедба једног посматрача, која ће ући у анегдоте: “Види само како се, као дјеца, отимају за једну лопту. Зашто не дају свакоме по једну па да се не гањају по пољу”! Село су основали Мађари, средином 18 века, који су се бавили производњом дувана, по чему је Хетин био надалеко познат. И наша породица се бавила тим послом јер је доносио добру зараду. Осим тога, сунцокрет, шећерна репа, рицинус и кукуруз били су главни пољопривредни производи. Сви чланови породице Малешевић радили су сложено, свако је имао свој посао, према могућностима и годинама. Мене је запало чување две краве и неколико оваца, да храним живину и сличне мање и лакше послове. Како сам растао, тако сам добијао и више посла и нове задатке као и остали укућани.

Брзо се напредовало, отац је био предузимљив и добар домаћин, па смо се ускоро сврстали у имућније породице у селу. Али то не потраја дуго. Почело се са оснивањем сеоских земљорадничких задруга, по угледу на Совхозе и Колхозе у СССР. Велики број (успешнијих) домаћина није желео да се прикључи и постане члан задруге, јер у томе нису видели ништа обећавајуће, што се испоставило као тачно после само неколико година када се одустало од те колективизације. Присила коју су власти примењивале на сељаке да се упишу у задругу била је веома ригорозна. Затвори су били пуни “кулака” и “народних непријатеља” међу којима се нашао и наш отац. Ипак, на крају је попустио, јер после “обавеза” према држави често су породице остајале без хране - увидео је да је сваки отпор узалудан.

После неколико година, задруге су се распале.

Од унетих пољопривредних алатки, машина и стоке, добили смо натраг само мањи део и то не оно што је некада припадало домаћинству породице Малешевић.

Иначе, живот у Хетину поред наведених, имао је у време раних 50-тих година и много проблема због сукоба изазваним разлазом са СССР-ом, познатим као време Информбироа.

Становници установљене пограничне зоне добили су специјалне, зелене личне карте, а остали са плавим нису могли ући у “зелену зону” без дозволе. Тиме су постали још више одвојени и изоловани од сопствене државе.

Инциденти на граници постали су скоро свакодневни, укључујући отмице наших грађана од стране румунских граничара, па чак и убиства наших војника на стражи.

Несигурност, поред свих осталих лоших услова за живот у селу, учинили су да се многи становници определили за одлазак у унутрашњост. Тако је у селу по први пут забележено опадање броја становника, које се неће никад зауставити до ових дана.

Отац је решио да прода кућу, коју иначе није радо “наследио” од протераних власника, често говорећи, на основу искуства губитка сопствене куће у рату, да туђа (отета) кућа не доноси срећу никоме.

Породица се преселила у Клек, село поред Зрењанина, где и данас живе потомци Ђурђа Малешевића, четврта и пета генерација.

Српска Црња

Што се мене тиче, ја сам живео у Хетину прве четири године, до завршетка основне школе.

Наставио сам школовање у Српској Црњи (нижа гимназија) још четири године, боравећи у школском дому (интернату) а преко лета на селу помагао породици.

Тада је била реткост, што се бар Хетина тиче, да неко после основне настави даље школовање, тако да је само 5-6 ученика моје генерације искористило ту прилику

*

После Српске Црње, требало је одлучити шта даље.

То је била прекретница у односу ко ће чиме да се бави у животу. На избору су биле разне школе за стручне и занатске професије, а неки су наставили школовање у вишој гимназији.

Српска Црња је иначе препознатљива по томе што је у њој рођен песник и ликовни уметник, Ђура Јакшић.

И поред тога што је била седиште општине, уствари Српска Црња је била једно велико банатско село.

Београд

Мени је био циљ да се што пре осамосталим и побегнем са села, па сам провео неко време у Београду.

Пред пут, отац ми је дао адресу једног пријатеља у Београду, коме да се јавим за смештај и упутства о великом граду.

Сећам се његових савета, који, као сваки отац, своје детету жели да скрене пажњу на опасности у непознатом свету:

Не иди жив у земљу, не пењи се високо и не улази у дубоко.

У преводу то би било отприлике као: не улазити у руднике, не пењати се (радити) на високим грађевинама и не прилазити дубоким водама.

Очев пријатељ ме је лепо примио, објаснио где се у граду налазе школе које ме интересују, као и указао на опасности од градског саобраћаја.

Покушао сам прво да се упишем у индустријску школу "Иво Лола Рибар" у Железнику код Београда, за металостругара.

Занимање које се тада много тражило и било врло популарно међу младим генерацијама.

Нисам успео, јер сам обележен као "син кулака"

(у карактеристици које су тада биле мерило за подобност у школи или на послу).

Следећи покушај био је Угоститељска школа, у Југ-Богдановој улици у Београду. Поново сам одбијен са истим разлогом, као и са намером да се упишем за кројача.

Зрењанин

Разочаран, али не и обесхрабрен, на повратку задржао сам се у Зрењанину, где сам сазнао да се отвара угоститељска школа у том граду, па сам и ту покушао да се упишем.

Било је више кандидата него што је школа намеравала да упише, па су питали да ли би неко хтео да иде у Суботицу, где је такође била иста школа, али са мањим интересовањем због тога што се град налази далеко на периферији државе, на самој граници са Мађарском.

Тежило се да ђаци иду у школе које су ближе месту где су живели, што у мом случају је било много даље од Зрењанина, где сам био примљен.

Ја сам био упоран да ипак идем у Суботицу, наводећи као разлог да желим више самосталности, него да будем ближе родитељима, што су уважили и тако се ја крајем октобра месеца 1953 године, нађох у нашем најсевернијем граду.

Суботица

Већинско становништво у то време чинили су Мађари, што мени није сметало јер сам већ доста научио мађарски у Хетину. У школи је била препорука да се поред обавезног немачког језика научи и мађарски, јер у угоститељству је комуникација са гостима неизбежна, а већину гостију чинили су Мађари. Свакодневно дружење са мађарским колегама на послу и у школи, учинило је да сам врло брзо био у стању да говорим и пишем без проблема - језик који нема никакве сличности са било којим другим језиком на свету.

У том учењу језика било је и ситуација за смејање, али увек са добром намером да се помогне.

Ја сам сваку прилику користио да се Мађарима обраћам на мађарском језику, па тако једног дана уђох у кухињу код тетке Маргите, шефа кухиње, да затражим нешто за ручак.

Имао сам намеру да то кажем на мађарском, па рекох:

Margit néni, édes vaduok! (тетка Маргита, гладан сам)

Тетка Маргита се насмеја и рече: Ó, nem tudtam!

Уствари, рекао сам: Тетка Маргита, сладак сам!

Нашта ми је одговорила: Ó, нисам знала!

Уместо édes требао сам рећи éhes.

Ко се боји грешака у изговору, никада неће научити други језик.

Заволео сам Суботицу, и дан данас је у мојим најлепшим сећањима и успоменама.

Суботица је баш због тога што је близу границе, сачувала много од аустроугарске културе и понашања, и то је чини посебном средином.

После Првог светског рата, када је овај град постао део Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (Југославије) Суботица је имала више становника и од Београда и од Загреба.

Због тога што је на граници, на периферији државе, слабо је расла и број становника је остао непромењен током дужег времена, што је и допринело да сачува много од свог шарма. Љубазност у опхођењу са другима, понашања на јавном месту или друштву, присутна је у свим приликама.

Путовања отвореним трамвајем од града до Палића, остаће у успоменама свима који су имали прилику да то доживе.

Украш Суботице је прелепа Градска кућа у центру града.

Због свега тога, Суботица је град као ниједан други који сам имао прилике да посетим. А доста сам их видео

*

Из Суботице сам ретко одлазио за време школског распуста у Хетин, да обиђем родитеље и фамилију, јер је било доста далеко. То слободно време користио сам да радим, замењујем старије колеге на одмору, колико због праксе, још више због добре зараде.

Више пута су моји родитељи у писмима спомињали да већ две године нисам био у посети и питали када ћу доћи.

Дошао сам у посету првих дана школског распуста, крајем јуна.

Радовали су се мом доласку, али било је и зависти међу мојим бившим другарима из основне школе, што изгледам "тако господски" а другарице се такмичиле која ће бити ближе мени, питајући како је у граду где идем у школу, а ја им причао о позоришту, биоскопима, вожњи трамвајем ка Палићу, зоолошком врту ...

А момци су били љубоморни и тражили начин како да ме обрукају пред девојкама. Једног дана позвали ме другари да играмо фудбал поред игралишта које је било са све четири стране опасно дубоким каналима пуним воде, која служи као препрека да краве и овце са оближње ливаде, не би прешле и оштетиле фудбалски терен, што се некад раније често дешавало. Наиван, нисам очекивао оно што су ми приредили моји бивши другари.

Комшија Пишта имао је мало јагње, коме су дали име Мишко, с којим сам се и ја играо када сам био у посети пре две године. Међутим, сада је Мишко био крупан и јак ован, кога су мангупи истренирали да нападне непознатог придошлицу, изненада и без разлога, на звиждук једног од њих.

Неко је намерно шутнуо лопту на страну где сам се налазио и наравно, пошао сам за њом да је вратим у игру.

Звиждук сам чуо али нисам знао шта ме чека.

Ован се устремio на мене, укрућеног врата и рогова спремних за напад. Ја брзо схватих шта се дешава.

Имао сам само толико времена да се дам у бег пред разјареним овном, а немајући другог избора него право ка каналу пуном воде. У задњем моменту успео сам да прескочим преко канала, а ован закочи и стаде као укопан на самој обали.

Мангупи се дадоше у смех, али мој успех да прескочим канал пун воде, очигледно нису очекивали, и били су због тога разочарани јер им трик није успео до краја како су желели.

Ти канали око игралишта били су тога дана пуни воде до врха, јер је неколико дана падала киша, а иначе никада нису били потпуно без воде. Обично, горња половина обале канала била је влажна и мека, па су момци такмичили се ко може да прескочи канал са обале на обалу, без бојазни да ће пасти у воду ако не успеју. Нико никада није успео да прескочи канал с обале на обалу, то је успело само мени, захваљујући овну Мишку.

Заједљиви мангупи тврдили су да ме је Мишко ипак мало "погурао". О томе се дуго причало по Хетину и чак околним селима, и као наравоученије прихватили да ако је човек у опасности може учинити много више него од сопствене воље.

После неколико година, на свадби брата Васе, поново смо се срели и подсетили на тај догађај.

За извињење није било потребе, јер смо сви схватили да тај дечачки несташлук није био злонамеран, а потврдили су ми том приликом да тај мој рекорд и даље стоји.

Бечеј

Једно цело лето провео сам на пракси у Бечеју, живописном градићу на десној обали реке Тисе.

Тихомир Бата Огњанов, наш чувени репрезентативац, тада играч Спартака, био је пословођа трговинске радње УНИОН у центру Суботице, кога сам познавао, јер сам код њега често куповао, а шта би друго – чоколаде и слаткише.

Када сам му рекао да идем у Бечеј да проведем тамо пар месеци на пракси, рекао ми је да ако ми треба стан да се јавим његовој тетци, која је имала кућу у Синђелићевој улици, број 10 (ако се добро сећам).

Он је јавио тетци да долазим код ње на стан, и рекао да ми уступи собу коју он користи кад је у гостима код ње.

И тако је било.

Десило се тако да је ф.к. "Партизан" из Београда био на припремама у Бечеју две недеље, и мени је била обавеза да са њима проводим по цео дан, сервирајући доручак, ручак и вечеру. А када су ишли на припреме, ја сам проводио време са њима, тако што сам стајао иза гола и хватао лопте које би враћао у игру, а заједно са мном често је био млади голман Милутин Шошкић, правећи акробације иза гола, хватајући лопте које би

мимоише првог голмана Стојановића. Тако да сам две недеље провео у друштву тада нашег најбољег клуба у Југославији.

И овде ми се десио кикс са мађарским језиком:

Сваки дан сам писао Јеловник на мађарском и српском језику, то је била једна од мојих обавеза за време праксе у ресторану хотела “Београд”.

Пијачни дан је био за нас - дан бербе, како смо ми конобари међу собом дочекивали тај дан.

Главна куварица, Катарина, опет Мађарица, обично је знала колико којих јела треба унапред припремити, као што су на пример Париске и Бечке шницле, које су биле спремне за печење кад гост поручи, без чекања да се парче меса “истуче” дрвеним чекићем и обликује у шницлу.

*Ја сам грешком на јеловнику написао: **Becsei** уместо **Bécsi szelet**, тј. Бечејска уместо Бечка шницла.*

Многи гости су хтели да пробају “Бечејску” шницлу као нешто ново - поруџбине су због те грешке биле вишеструко веће од броја припремљених.

Катарина рече - дај да видим шта си то написао у јеловнику, и одмах примети разлог толиким поруџбинама.

Уместо прекора, што сам очекивао, похвалила ме је због доброг посла - толико Бечких шницли никад није било продато. Када је дошао крај школовања у Суботици, сви смо добили дипломе квалификованих радника: конобара, куvara, посластичара, и добили распоред где ко иде на прво запослење.

Травник - Зеница

Из разних делова Југославије, хтели су се обраћали угоститељским школама и нудили запослење тек образованом младом кадру, са циљем побољшања угоститељских услуга.

Ја сам добио распоред да се јавим у хотел "Колодвор" у Травнику, Босна и Херцеговина, заједно са другарицом Драгицом, куварицом.

То је значило велику промену, јер смо желели да останемо у Суботици или евентуално негде у Војводини, можда и у Београду, али у Травник, за кога смо једва знали где се налази – био је пут у непознато.

Тако је и било.

Стигли смо касно увече. Ујутру са прозора хотела пружа се поглед на панораму града, начичканог минаретима безброј џамија. Био је петак, пазарни дан, град препун сељака који су сишли са брда и планина и донели своју робу на пијацу.

Са бројних минарета одјекује позив на молитву ...

Чинило ми се да сањам.

Погледам Драгицу, читам јој на лицу да је разочарана и да се не осећа пријатно у овој непознатој средини.

Око подне примио нас је директор предузећа, захвалио што смо "изабрали" баш његов хотел за наше прво запослење, рекавши: "Ја знам да ви долазите из Војводине, једне средине која је сасвим другачија од ове, и први утисци можда ће вас разочарати, али, верујте, када боље упознате град и овај народ, заволећете што сте овде".

Драгица је прва реаговала и рече да би ипак желела да се врати у Суботицу, наводећи као разлог удаљеност од родитељског дома. Директор Меша (Мехмед) је посумњао у такво оправдање, па упита да ли бисмо хтели можда у Нови Травник, то је модеран и нов град, град младих ...

Драгица одговори да би можда дошла у обзир Зеница, где су наше колеге из школе добиле распоред прошле године - Андраш и његова Драгица, који су сада и брачни пар.

Директор Меша више није инсистирао, већ је обезбедио превоз и ми стигосмо у Зеницу касно поподне.

Драгица и Андраш лепо су нас примили и цело вече провели причајући о послу и граду Зеници.

Сутрадан смо ишли на реку Босну и посетили неке знаменитости града. Цело време смо осећали мирис дима и гарежи који су долазили из жељезаре, што нам никако није пријало и тешко смо, ненавикнути, то подносили.

Андраш и Драгица приметили су да не желимо ту да останемо, па без даљег разговора на ту тему, предвече сели смо на воз за Винковце и даље за нашу Суботицу.

После неколико дана, услишили су молбу да Драгица ипак остане у Суботици, и да заједно са још једном имењакињом добије посао на Палићу. Мене и (тада) дечка те треће Драгице, кувару Анту, одреде на нову дестинацију - Бачка Паланка, хотел "Београд".

Бачка Паланка

Године 1954-те боравио сам у Бачкој Паланци на путу за Срем, где смо обилазили винарије као део школског програма упознавања са производњом вина.

Свидела ми се необично лепа природа и околина Бачке Паланке - Дунав и језера поред њега, шуме, поглед на Фрушку гору.

Прихватио сам радо тај распоред и Бачку Паланку, где сам нашао своје прво запослење, касније основао породицу и подигао породичну кућу, стекао лепу професионалну и друштвену каријеру.

Одмах на почетку, Анте у кухињи, а ја у ресторану, направили смо реда и унели много новотарија у пословању хотела, што се позитивно одразило на свеукупно пословање предузећа и ми смо, наравно, били срећни због тог постигнућа а послодавци и гости задовољни.

У Паланци је поред староседелаца Срба, Словака, Мађара и осталих мањина био и велики број досељеника (колониста), који су собом донели разне навике и обичаје, али и нека врло неуобичајена имена и презимена.

Ту се могу наћи Међед, Тица, Вјештица, Гузоња, Непергаћа, Зец, Лисица, Убипарип, Буква и ко зна каквих још презимена.

Тако се једне вечери, у башти ресторана “Београд” нађоше три госта за истим столом: Вечера, Чорба и Шунка.

Шунка наручи ћевапчиће, Вечера ражњиће а Чорба пљескавицу.

Многи би помислили да је то намештаљка, али није била.

То је био један од честих састанака тројице пријатеља са необичним презименима која су их зближила.

Узгред, Вечера је мађарско, Чорба словачко а Шунка српско презиме.

*

После неког времена, Анте рече да иде у Суботицу да обиђе своју Драгицу, с којом је ступио у озбиљне односе и намерава да се њоме ускоро ожени.

Упитао ме том приликом шта да каже “мојој” Драгици.

Рекох без много размишљања:

Кажу јој да сам се утопио у Дунаву!

То сам рекао у шали и мислио сам да ће тако мој другар и схватити, али Анте је пренео поруку сасвим озбиљно, онако како је чуо, без коментара.

Ту поруку Анте је пренео пред особљем у нашем школском хотелу, од којих су се многи дали у плач, баш у моменту када је девојка Марија, из Хетина, која је радила као кућна помоћница код стрица пуковника у Суботици, а која је дошла да се мени јави пред одлазак у посету родитељима, комшијама породице Малешевих, што је увек чинила и притом од мене носила писма и мање поклоне и обратно.

Марија, запањена са оним што је чула и видела, отишла је у Хетин и рекла мајци да она нема срца да то пренесе мојим родитељима и фамилији. Њена мајка је то учинила.

Може се само претпоставити како се то одразило на мајку, оца, браћу и сестре.

Само отац, примио је вест резервисано. Можда то није ни истина. Он је сваки дан читао новосадски Дневник у којем се такве вести редовно објављују.

А није ништа о томе нашао у новинама.

Отишао је на пошту и послао повратне телеграме свим станицама милиције, за које је сматрао да би могли знати било шта о мени, јер се и нисам јављао неколико месеци а променио сам толико места боравка.

Радим ја у ресторану хотела “Београд”, негде око подне видим преко паркинга долази шеф железничке станице, који је често, када би испратио возове, навратио на кафу и чашицу шљивке.

Међутим, овога пута пружа ми неки папир и каже ево имаш телеграм од твог оца, реци ми шта да одговорим, јер је то повратни телеграм.

Био сам затечен и изненађен таквим развојем догађаја.

Погледам телеграм:

“Драги сине, верујем да си жив и добро, одговори одмах”.

Нисам знао о чему се ради, али сам поступио како ми рече шеф станице, на шта он оде и одмах посла одговор, па тек тада дође, поручи кафу и ракију. Без речи о малопређашњем сусрету.

*

Анте се вратио из Суботице, рекао ми је да је пренео поруку и како су сви плакали, па и он сам (глурио да би било уверљивије!).

Тек тада сам схватио разлог за телеграм који је отац послао. Ја сам одмах отишао у посету родитељима, објаснио како је дошло до тога, али су скоро сви у селу већ окривили девојку Марију за ширење лажне вести о свему томе.

Наравно да сам ја открио правог кривца – самог себе и ненамерног помагача Анту.

Ово искуство је мене опоменуло и научило да више никад не чиним било шта слично. И најобичнија, безазлена шала, ако се схвати погрешно, може да узрокује много патње и бола. То је наравоученије овог казивања.

*

Већ следеће године, срео сам своју будућу супругу.

А где би, ако не на свом радном месту, где сам проводио највише времена, због заузетости с послом.

Анка је са својом снајком испраћала брата на повратак у војску после наградног одсуства.

Седели су и уз пиће које сам сервирао, разговарали, чекајући воз који ће ускоро стићи.

Разменили смо неколико погледа који су рекли више него безброј речи. Питао сам када ћу опет имати прилику да их послужим ...

На ту прилику нисам дуго чекао.

Сретали смо се у посластичарници, у шетњама поред реке и на плажама плавог Дунава и језера “Тиквара”.

Њена приметна скромност ми је обећавала да ће бити добра супруга, мајка и домаћица. И било је тако.

Рода нас је посећивала, троје деце – и породица је требала кров над главом. И то се остварило 1966-67 године.

Уз велика одрицања и много рада, подигли смо своју сопствену кућу – малу али пуну дечјег смеха и нашег задовољства због сопственог крова над главом.

*

Деца (синови Бранко и Душан, кћерка Бранка) су расла, Анка се бринула о свима нама, а ја сам напредовао у служби обављајући све најодговорније дужности у предузећу:

Од конобара до председника Управног одбора предузећа.

*Све послове у мојој надлежности сам обављао савесно, никога никада нисам лажно оптужио или казнио, нанео било какву увреду или штету било коме. А многим сам помагао на разне начине: запошљавањем, упутствима, саветима ...
И таквог ме се Бачка Паланка сећа и поштује.*

Виндзор

Када се указала прилика, легалним путем, дошао сам са породицом у Виндзор, на позив Анкиног оца Јана Ковача, који је у Канаду стигао преко Италије и Норвешке, десетак година раније.

15-ог маја 1969 године, касно увече стигли смо авионом из Лондона у Торонто. И одмах, првог дана, научили шта значи штрајк радника и његове последице у пракси.

Лет за Виндзор био је отказан због штрајка, па смо морали звати Анкиног брата Самуила, који је дошао у Канаду две године раније, да дође колима по нас.

Било је врло заморно чекати 4 сата, па још четири путовања до Виндзора, удаљеног близу 400 километара.

Умор од дугог путовања и разлика у времену од 6 сати, захтевали су дуго спавање и одмор.

Нови живот у новој држави, започели смо 16 маја 1969 године.

После неколико дана кренули смо у упознавање града.

Кућа Анкиног оца била је само блок и по, или око 200 метара удаљена од реке која дели Канаду и САД – Детроит ривер.

Прошетали смо и задржали се доста дуго уживајући у погледу на облакодере и контуре града Детроита и лепо уређену обалу реке са Виндзорске стране.

На први поглед Виндзор нам се свидео.

Распитали смо се и сазнали да све школе од основне до универзитета су у кругу од неколико блокова удаљене, што нам је било веома битно због деце.

На предлог пријатеља, капетана југословенске краљевске војске, уписали смо децу у летњу школу како би научили језик и до јесени били спремни за наставу на енглеском.

Исти пријатељ предложио је да се и ја упишем у школу енглеског језика, уз стипендију довољну за основне потребе фамилије. Прихватио сам. Анка се брзо запослила у једној фирми где је радила њена снајка, а власник је био Србин из Румуније. Сви запослени говорили су српски и то је олакшало у споразумевању на послу.

Када сам завршио курс енглеског језика, од школе сам добио препоруку да наставим школовање на колеџу, по програму који је тада био на снази за нове досељенике, о трошку државе.

То сам успешно завршио и зарадио диплому књиговође и рачуновође (Business administraton).

Канада нам је пружила заиста све услове за добар почетак живота у овој земљи. Деца су врло брзо савладала језик и на јесен пошла у школу на редовна предавања са осталим ђацима. Кућа, коју смо откупили од Анкиног оца, била је добро лоцирана, све нам је било близу, на десетак минута хода и мање, до самог центра града.

Посао у Крајслеру сам добио 1971 године, и провео 25 година на одељењу за инспекције и поправке (paint repair), после чега сам отишао у пензију 1–ог децембра 1995 године.

Запослење у Крајслеру и куповина куће, ослободили су ме многих брига и пружили прилику да наставим са студирањем на ICS (International Correspondence School) Montreal, Quebec, затим наставио код School for Degree Studies (Modern Management) Scranton, Pennsylvania, у времену од 1976-1979 године.

То сам учинио чисто из жеље да научим нешто више на пољу менаџмента а то сам могао постићи само на овај начин. Нисам имао потребе да тражим други посао према новим стеченим квалификацијама, јер сам у Крајслеру имао веома добру плату и бенефиције, а уз то лак и чист посао.

*

Аугуста 10-ог 1972 године родио се наш трећи син, Зоран. Пуна кућа, прави породични амбијент. Зоран је уживао многе привилегије као најмлађи члан породице, а он нас је све забављао својим дечјим несташлуцима. До поласка у забавиште/школу, ја сам променио смену да радим после подне, док мама не дође с посла, тако да је све време био у друштву једног од родитеља. Викенде смо проводили заједно, а током лета често одлазили на излете у природу, (Point Peele, Holiday Beach) или неки од многих паркова у Виндзору. Зимом посећивали родбину и пријатеље.

*

Првих неколико година, морам признати, повремено сам патио због носталгије. Васпитан сам и одрастао у уверењу да је отаџбина увек на првом месту, и често сам се питао да ли сам се огрешио тиме што сам зарад бољег живота напустио родну грудну. Рођењем сина Зорана и добијањем држављанста Канаде, коначно сам се ослободио те море. Догађаји који су следили распадом Југославије само су потврдили исправност такве одлуке. Стигли су и унуци и тако смо се усидрили на овим просторима.

За утеху, покушао сам да сачувам српско држављанство, али сам наишао на бирократске препреке, које су захтевале да се прво испишем из држављанства Босне и Херцеговине, наводно где припадам (по рођењу) после распада Југославије, па да поднесем молбу властима Србије за добијање држављанства.

То што сам живео у Србији 24 године, што сам све школе завршио у Србији, одслужио војни рок, где су ми деца рођена и где сам имао породичну кућу и радио више од 10 година – се не уважава. Још чудније јесте да се тражи молба.

У Конзулату Босне и Херцеговине кажу да тамо не постојим нигде у евиденцији, и да према томе и немам тамошње држављанство из којег да се испишем!

Сада, када ме неко пита шта сам (мислећи на држављанство) могу само да поносно кажем оно што и јесам – Канађанин.

Раскол међу браћом

Још пре доласка у Виндзор, читао сам у новинама и слушао на вестима, да се у Америци и Канади десио велики раскол у српској цркви и међу Србима.

Није ме то много интересовало, нисам био сасвим сигуран ни шта значи реч “раскол”. Нисам ни слутио да ћу за само неколико година да се нађем у самом центру тог збивања, а касније и постанем жртвом те несрећне поделе.

Одмах по доласку у Виндзор, многи с којима сам долазио у контакт, трудили су се да се представе да су на правој страни поделе, да су они други криви.

То сам чуо и са једне и са друге стране, као да су се трудили да ме придобију на своју страну.

Брзо сам схватио: да прилазак било којој од страна би значило да сам и ја учесник у подели, због тога сам остао “неутралан”.

А за мене бити неутралан не значи бити незаинтересован за своју заједницу.

Баш због те неутралности, а не оптерећености обавезама припадништва и доследности било које стране, имао сам прилику да видим ствари много јасније које су потребе заједнице и како их открити и решавати.

Прва прилика да се укључим била је око уједињења два српска спортска клуба, “Србије” и “Мепл Лиф”- а 1973 године.

Споменуто подела и раскол међу браћом оставила је многобројне последице које је требало решавати.

Али у условима када ниједна страна не уступа и не одриче се своје догме, било је немогуће спровести у дело било које договоре, ако их је уопште и било.

Приметио сам да је решење у проналаску људи на обе стране који су вољни то спровести, који немају обавезе послушности ни према једној од страна. У томе је моја улога била одлучујућа. Оформио сам групу представника клуба “Србија” коју су чинили: Милан Прљевевић, Бранко Малешевић, Милан Дрекић, Петар Јокић и Стеван Момчиловић, и заказали састанак трећег Маја 1973 године са представницима “Мепл лиф”- а који је одржан у “Дафис Таверн & Мотор ин” у Амерстбургу, градићу око 30 километара далеко од Виндзора.

Домаћин састанка био је власник тог угоститељског објекта, Жарко Вучинић, иначе утицајан вођа Срба са “расколничке стране”.

Пошто сам једно краће време радио код Жарка као бартендер, познавао ме је и отворио састанак питањем:

“Да ли је добро да се ујединимо са Мепл Лифом”?

Одговорио сам:

-Није добро за оне који кажу “Недај Боже, да се Срби сложе”.

То је унело атмосферу поверења и опуштености, сви су се брзо сложили да се два клуба уједине.

Сада је требало да се изабере име новооснованог клуба, и утврде основне смернице и договор како треба да клуб функционише.

Све је глатко договорено, а за име клуба је од два-три предлога, изабрано је да се зове “Виндзорски Срби” – “Windsor Serbs”.

У првом кругу, изабран сам у управу, али сам одустао и предложио Милана Прљевића, захваљујући коме је и успела моја замисао како да се формира група представника “Србије”. Без њега то не би успело.

Ја сам тада обећао и обећање одржао да ћу водити евиденцију о свим активностима клуба, помоћи око налажења спонзора, и уопште о свему што би допринело опстанку и напретку клуба. Међутим, било је појединаца са обе стране који су кочили рад клуба, па је 1976 године запао у кризу.

Реаговао сам тако, да сам све постигнуте резултате потврђене фотографијама и документима, објавио у књизи: Српски Спортски клуб “Виндзорски Срби” 1973 – 1976.

Истовремено сам се обратио нашим привредницима – спонзорима за трошкове штампања, уз објашњења да нам недостаје материјална подршка за опстанак и успех клуба. То је наишло на позитиван одзив, клуб је живнуо и резултати нису изостали.

После пар година, једна група је насилно преузела клуб, мимо управе или скупштине клуба.

Међутим, клуб је наставио са радом без видљивих промена и начина пословања и поставило се питање зашто је то и коме требало?.

Како сам оловком и камером бележио резултате клуба, истовремено сам прикупљао фотографије, документа и записивао причања старијих наших досељеника, о спортском и друштвеном животу претходних година.

Искористио сам прилику да поводом 50 година од оснивања прве српске спортске/друштвене организације, “Соко” објавим прву књигу:

“Спортска активност Виндзорских Срба” 1929 – 1979.

То је први пут уопште, да је једна етничка заједница учинила у Канади, и то ми је дало повода да наставим са истраживањем о спорту и животу Срба у Виндзору до краја 2025 године.

За то време објавио сам следеће књиге:

1. *Српски Спортски Клуб Виндзорски Срби 1973 – 1976*
2. *Спортске Вести с.к. Виндзорски Срби 1977*
3. *Спортска Активност Виндзорских Срба у 1929 – 1979*
4. *Јанко Мајсторовић, радник и ратник 1980*
5. *John Maystorovich worker & warrior 1980*
6. *Прослава 200-те годишњице рођења Вука Стефановића Караџића у Виндзору 1787 – 1987*
7. *Windsor Chess Club Chess News 1997*
8. *Комплет билтена Српског Шаховско Удружења 1998-2001*
9. *Срби у Виндзору 1910-2010 II издање 2013*
10. *Балоте клуб Виндзорски Срби 1923*
11. *The Maple Leaf Cyclist 2023*
12. *Срби у Виндзору и шах 2023*
13. *My Chess Book 2023*
14. *Српско Шаховско Удружење у Онтариу 1998-2024*
15. *Милан Вукадинов Шаховски олимпијац 2024*
16. *Milan Vukadinov Chess Olympian 2024*
17. *Sports Activities of Windsor Serbs 1929 – 2024*
18. *Спортска Активност Виндзорских Срба 1929 – 2024*
19. *Од Кукуља до Виндзора (једна прича) 2024*
20. *From Kukulje to Windsor (one story)*
21. *Судбина једне крушке (2025)*
22. *The Fate of a per tree (2025)*
23. *Кафанске приче 2025*
24. *Срби у Виндзору 1910 – 2025 IV издање*

својим драгим
пријатељу Бранку
у знак захвалности
за све што за Српство
ради,
аутор и његов
догодник прија-
тељ и једномислен-
ник у многим друш-
твеним издањима,
Владислав А. Шемковић
На Видовдан 2003

Проф. Др Владислав Бата Томовић
Brock University, St. Catharines, Ontario

From: Maple Leaf Cycling Club Windsor

From: Canadian Chess Challenge ...

*A big thank you to
Branko Malesevic
for this beautiful book,
with a look into
the early beginnings
and events of
The Maple Leaf Cycling Club -
a great contribution
to the history of
cycling sport in Windsor.*

*Aldo Sfalcin, President,
Maple Leaf Cycling Club, Windsor*

Hi, Branko

Yes, I did get the photos.

Thank you so much.

You have a real talent for portrait photography.

*You catch the kids when they are unaware,
and some of them look so angelic.*

*You should consider photography in a
professional way.*

*The pics of the kids are so composed,
in both senses of the word, and yet they
were taken in a crowded room.*

*Let me know how much I owe you
for film, etc.*

*Once again I thank you,
and I`ll mention your name
whenever I use the photos.*

John Coleman

President, Windsor Chess Club

Comments on the book: "Milan Vukadinov Chess Olympian"

Thanks Branko for all you have done.

Hans Jung, Canadian chess master, Kitchener, Ontario

☆

Thanks for the book, I enjoyed it.

Brought back a lot of memories and I learned a few things.

Fred Lindsay, American chess master, Ann Arbor, Michigan

☆

Thanks, Branko. You have done a great job here!

Brian Profit, BSc. Albert College, Belleville, Ontario

☆

*Very well written Branko. You have a way with words.
Yes, I am very happy you wrote this and glad you put the story
out to the chess community. Thank you.*

Colin O'Donnell, Windsor, Ontario

*

For information or comment regarding this publication:

branko_malesevic@yahoo.ca

*Ово су већ сада историјски факти.
Драган Драшко, ФИДЕ мајстор, Торонто*

*Бранко, ово си урадио супер, свака част.
Важно је што је то записано,
иначе би то засигурно пало у заборав.
Цвијан Радовановић, шаховски мајстор, Виндзор*

*Бранко, свака част. Захваљујем се за све што си урадио за
Српску шаховску асоцијацију током ових дугих година,
од оснивања па до ових дана.
Ољег Пајкић, председник Српског шаховског удружења, Торонто*

*Хвала ти на труду који си годинама улагао
да се сачувају подаци за будуће генерације.
На млађима је да наставе твој рад.
Жарко Петковић, професор у пензији, Нијагара*

*Хвала много, Бранко. Могу бар у своје име да захвалим за
труд, који сте свих ових година како вас познајем, улагали
на организацији турнира и развоју шаха међу нама лењим
Канађанима. Видеће се брзо да вас није лако заменити.
Живомир Машић, шаховски мајстор, Торонто*

*Честитам на одличном и прецизном
документовању и презентацији.
Горан Томић, Шах - Мат Листа, Херцег Нови, Црна Гора*

Судбина једне крушке (15.09.2023)

Када смо хладне децембарске вечери 1989 године уселили се у кућу у новом насељу, Forest Glade, затекли смо једну малу садницу, дрво непознатог имена и порекла.

Била је једва око метар висока, и то на сред задњег дворишта, на месту где нам је баш сметала.

Нисам неки познавалац воћарства, нисам знао које је врсте та воћка, што се лако може препознати на основу облика и боје листа као и коре стабла (за оне који се разумеју у то).

Дрво је расло, без цвета и плода неколико година.

Све ближе сам био одлуци да га посечем и уклоним са места, да не смета.

У лето 1994 године, косећи траву, угледао сам неколико цветова беле боје. Угасим косилицу, подигнем двогодишњег унука Сашу да му покажем откриће.

Би ми драго, од сада ћу имати прилике да пратим развој цвета и плода, иако нисам знао којег.

Саша је био код нас цело лето, док су му тата и мама радили као менаџери у Отави.

Плод се развијао и уобличио до распознавања три мале крушке!

У септембру дошла је Сашина мама да га поведе са собом.

Седели смо у башти и причали, на ред је дошла крушка да је погледамо. Једна од три крушке је била знатно већа и – зрела!

Дошао је свечани тренутак да прву крушку убере наш први унук – подигао сам га и принео на дохват и показао коју од три да откине. Нисам се сетио да тај моменат забележим камером, али сам плод опрао, исекао на комадиће и послужио све присутне!

Крушка је расла и сваке године доносила све више плодова, сочних и слатких, гране су се повијале до земље под тежином богатог рода.

Многе комшије и пријатељи позивани су да наберу и понесу кућама, јер сазревају све у неколико дана.

И тако из године у годину.

Али ништа добро не траје дуго. Моја супруга Анка, током зимских дана, имала је обичај да храни птице. Поготово када снег падне и покрије места где птице налазе своју храну. Птице се навадиле и продужиле посећивати локацију и у летње дане. Крушка им је била просто на путу, незаобилазна са својим слатким и сочним плодовима.

Тако једне, друге, треће године ...

Покушавали смо их отерати виком, махањем пешкирима, прскали водом из црева за заливање баште, све узалуд. Само једна посета јата птица довољна је да “обере” све крушке и оставе за собом “mess” који после морамо чистити. Једнога дана, очекивали смо “посету” ја и супруга, припремили се да их отерамо по сваку цену.

Толико су биле агресивне, да се нису обазирале на млазеве воде из црева, нити вику и махање свим и свачим.

Сели смо на клупу и беспомоћно посматрали ову дрску “пљачку усред дана”.

Рекох, резигнирано: “ајде проклете птице, наједите се још данас, већ сутра нећете имати прилике”.

Сутрадан, од јутра до после подне, са електричном тестером и секиром, крушку сам исекао на комаде, гране повезао у снопиће и све изнео на улицу да “гарбичари” однесу.

Негде предвече, ја и супруга смо ликовали посматрајући јато птица које се расподелило по гранама околних јелки и борова, правећи несносну галаму, чудећи се тако брзом нестанку њихове омиљене “брзе хране”.

Међутим, ту није још крај приче.

Неколико година касније, био сам у тржном центру у куповини, и у повратку узео такси.

Када сам таксисти рекао адресу, рече да зна где је, јер је била то некад његова кућа, накратко.

Испричао ми да је ускоро по усељењу у ту (нову) кућу изгубио посао, и пошто није могао отплаћивати дуг, морао се иселити.

Питао ме је успут да ли је крушка коју је он засадио још тамо.

Рекао сам му да није, и у том моменту смо стигли.

Помогао ми је да унесемо “гросерију” и тада, да се увери, погледао у башту где је некада била крушка.

Приметио сам наглу промену израза његовог лица, као да га је нешто растужило.

Претпоставио сам да је то нешто у вези крушке, упитао сам га има ли мало времена да му испричам шта се десило са њом.

Саслушао ме је пажљиво и онда рекао да је крушку донео у малој саксији из Лебанона, пре годину дана од куповине ове куће, још док је био у стану.

Држао је и пазио, заливао, излагао сунцу, додавао хранљиве састојке, премештао у веће посуде ...

Конечно је пресадио у башти своје нове куће, и оградао да се случајно не оштети.

Када је морао напустити кућу, било му је јако жао, хтео је да пренесе крушку, али је земља била дубоко замрзнута, па је решио да је остави новом газди.

Средњи исток је постојбина ове воћке, по квалитету далеко позната и цењена због свог укуса, слаткоће и мириса.

После овог сазнања, било је и мени веома жао:

због крушке која је невино страдала, и посебно таксисте, јер је њега то понајвише погодило.

Overtime (15.05.2024)

Пошто би свој посао завршио понекад и више од сат времена пре завршетка смене, често би се повукао у скривени кутак позади монтажне траке и одремао преостало време.

Мајк, како су га звали, те вечери заспао је веома брзо и дубоко, јер претходне ноћи скоро да није ока склопио - провео је у друштву картајући се.

Смена је завршена, и последњи радник је изашао из круга фабрике нешто после поноћи.

Мајк је наставио да спава, све док на неудобном лежају није осетио потребу да се окрене. Мрак и тишина у први мах уплашили су га, није схватио где се налази.

Пошто се прибрао, узео је свој Lunchbox и упутио се ка излазу. Више од два сата је прошло од завршетка смене.

Стражар затражи "Pass".

Мајк, наравно није га имао и потрајало је неко време док коначно није признао шта је уствари довело до његовог кашњења да са осталим из смене напусти фабрику.

Стражар се само насмејао и показао руком у правцу излаза.

Кући је стигао скоро три сата касније од уобичајеног времена.

Грета га дочека питањем: опет си био на картању?

-Нисам, радио сам overtime (прековремено).

Жена ништа не рече иако јој је било сумњиво.

Сачекала је неколико дана, и када јој Мајк, на њен захтев, показа прошлонеделњи платни извештај са чеком, дрекну на њега: - Зашто ме лажеш, овде нема никаквог прековременог, кажи где си био!

Пошто је већ проверила код његових другара, знала је да није био на картању, а он сада упорно тврди и заклиње се да је био те ноћи на картању, извињавајући се истовремено што одмах није признао, већ је лагао да је радио прековремено.

Увек му је веровала и никада није ни размишљала о могућности неверства. Али сада, после двоструке лажи, први пут се појавила љубомора, и што је више размишљала о томе, била је све уверенија да је у питању неверство, јер није имала друго објашњење, нити је Мајк понудио.

Борећи се да сакрије унутрашњи бес и немир, сасвим мирно и сталожено рече:

-Твога картања, коцкања и лажи, доста ми је. Одлазим! Узели су се у Немачкој и по завршетку рата, међу бројним дипиовцима (DP- displaced people) нашли се у Виндзору. Као ратни заробљеник, након капитулације краљевине Југославије, нашао се у логору у једној забаченој провинцији. Већина логораша била је коришћена на оправци путева и отклањању последица бомбардовања у околним индустријским објектима, а Мајк је имао срећу да буде послат на фарму као испомоћ фармеру, чија су два сина била на Источном фронту. Стари фармер морао је да се ослони на помоћ своје супруге и ћерке да обрађује велики посед и није било проблема да му доделе једног логораша који се разуме у послове на фарми, уз то јаког и здравог младића.

Грета га је подучавала немачком језику и пословима на фарми, тако да су временом постали блиски, и као резултат те блискости развила се и љубав.

Својом вредноћом и понашањем привукао је пажњу и њених родитеља, који су га прихватили безмало као сина.

После рата, није хтео да се врати у Југославију, већ је са Гретом изабрао Канаду.

Запослили су се у аутомобилској индустрији, добро зарађивали, стекли две куће и позамашну суму уштеђевине.

Нису имали деце, која често у кризним моментима брака умеју да буду одлучујући разлози за помирење.

Мајк је без много узбуђења прихватио предлог супруге, и већ је себе видео као "слободног" човека, који више неће бити дочекиван питањима где си био, шта си радио ...

Зато мирно одговори:

-У реду, када ти тако хоћеш, нека тако и буде.

Предложи јој да узме кућу коју жели, кола и намештај такође. Готовину ће поделити на равне делове. И она прихвати.

То је, ако не једини, али засигурно последњи пут да су се сложили око нечега, иако се не би могло рећи да су живот провели у свађама.

Када су кроз неколико дана код адвоката изнели свој план и договор, овај видећи да се ради о пазамашној имовини и готовини, а имајући “свој план” у виду, рече:

- Ви сте две странке у спору сада, и потребно је да свако од вас има свог адвоката.

Обоје прихватише, без икакве сумње у добре намере правног саветника.

Грета је ускоро добила позив “свог” адвоката, који јој одмах стави на знање, да она има право на више од договореног, јер је њена плата била већа од плате супруга.

Грета се испрва снебивала да прихвати овај савет, али на наваљивање адвоката прихвати да се покрене ревизија договора у њену корист. У питању је била позамашна сума. Адвокат је проследио одмах захтев другом адвокату а овај саопшти вест свом клијенту.

Мајк одмах одбије било какве измене договора и рече да неће пристати на њен захтев за промену већ договореног.

Србин, каквог га је Бог створио, инаџија Мајк, заоштрио је процес сада својим контра захтевима, који расправу учинише нерешивом.

Након неколико година судских препирки, када су и последњи долари готовине и продатих кућа ишчезли, спор је окончан.

Грета је завршила на 6 спрату Градске болнице (психијатрија), а Мајк преминуо од срчаног удара у једној медитеранској земљи, где се склонио да проведе последње дане живота - где нико никада није сазнао за његову муку и бруку.

Зуб (17.04.2025)

Неизвесност која је владала међу ратним заробљеницима у једном од многобројних логора у Немачкој пред сам крај рата била је неподношљива.

Бомбардовања немачких градова , путева, фабрика, мостова била су све интензивнија, отуда и брига да и сами не постану мета, било грешком или намерно - никоме није веровати.

А питање је било и како ће немачке власти поступити према њима, да би сакрили своје злочине, посебно над српским и руским заробљеницима.

У таквој ситуацији требало је донети одлуку како се извући из логора (и Немачке) док још није касно.

Своја размишљања није смео поверити никоме, па ни најближим другарима, јер свако је био нечији доушник спреман да пријави, да би себе можда спасио.

Одлучио је да побегне, не говорећи никоме ништа.

Тодор је искористио прилику да једне ноћи, током прелета већег броја бомбардера, када је пажња чувара попустила, провуче се кроз раније припремљен отвор на високој огради од бодљикаве жице, и изгуби се у оближњој шуми.

Срећна околност је била близина Дунава, и пошто је већ имао план да то искористи и да пратећи ток реке, углавном ноћу, крене на пут спаса.

Бирао је намерно да одмор током дана буде у близини неког салаша, или њиве где сељаци обављају свој посао, да искористи њихову непажњу и заузетост послом, да се снабде храном и неким делом цивилне одеће.

Али након десетак дана, стигавши у близину југословенско-мађарске границе, гладан и исцрпљен, пред саму зору, угледа светлост у усамљеној кући, издвојеној на крају вароши, недалеко од реке.

Решио је да покуца на врата, па шта буде.

Врата је отворио старији господин, у пиџами, и нешто на мађарском упита тихо, са прстом на устима, упозоравајући непознатог дошљака на опрезност.

Тодор, не знајући како да објасни да је гладан, прстом упереним у своја отворена уста, покуша да каже шта хоће.

Домаћин се загледа у уста, ништа не говорећи, показа му да уђе, опет прстом преко уста - позор на тишину.

Уведе га у суседну просторију, у полумраку, посади у кожну фотелју, нешто рече сасвим тихо, истовремено узимајући неки предмет са полице поред фотелје.

Приђе, даде знак да отвори уста, и док се Тодор питао шта овај хоће да уради - зуб је већ био ишчупан, и др. Зубар му показа врата, опет с прстом преко уста.

Надајући се парчету хлеба, тек тада схвати да остаде и без зуба. Случај је хтео да се намерио на зубара, који је мислио да га боли зуб, а упозорењем прстом хтео је да укућани не чују да помаже бегунцу, којег би иначе морао пријавити.

Добри полицајац Bobby (21.04.2025)

Са супругом и двоје малолетне деце, Јоца је живео на крају села у омаленој кући “набијачи”. На невеликој њиви гајили су поврће довољно за потребе породице, а додатне приходе налазио је радећи код других сељана. Био је задовољан оним што има, породица је била скромна у захтевима.

Када је стриц имењак у старе дане престао да обавља дужност сеоског берберина, преузео је улогу и наставио да брије и шиша паоре, тако што је предвече, када се врате са поља, сељачке муштерије обилазио бициклом, а у малој дрвеној кутији, наслеђеној од стрица, својој “покретној берберници” имао све потребне алатке: машину за шишање, маказе, бритву, сапун, четкицу, каиш за оштрење бритве и остало.

Његове огрубеле сељачке руке имале су потребу да се прилагоде осетљивом раду са бритвом, и временом постао је “мајстор свог заната”.

Али дође 1965-та и позната реформа, привредна и друштвена, а као највећа промена је била слободно кретање изван граница државе и одлазак у иностранство, без икаквих ограничења.

И Јоца се распитивао о могућем одласку у Канаду, где има рођака, такође берберина, који је пред пензијом и радња је била на располагању, ако жели.

Јоца се после разговора са супругом, одлучи да са породицом оде преко океана, у град на граници са Америком.

Стигли су касно увече, али Јоца није имао стрпљења, већ је рано ујутру погледао кроз прозор, да види како изгледа улица где ће имати своју берберницу и натпис који је већ осмислио, “Joe`s Barbershop”.

Пажњу му привукоше велики број радника који после ноћне смене излазе из фабрике мотора, сваки носећи мали коферчић, изгледом баш као његова покретна берберница, па гласно позове своју супругу:

“Нема жено овде `леба за нас, види само колико је бербера”!

Није знао да су то радници који носе своје “Lunchbox”-е.

Берберницу је наследио од рођака, и убрзо се прилагодио новом начину пословања, научио довољно енглески да се може споразумети са муштеријама који не говоре српски, а већину су чинили управо Југословени који су у највећем броју баш ту, у околним улицама настањени.

Мађутим, талас “Хипи моде” управо је био на врхунцу - мало посла за бербере! Трошкови расту, приходи се смањују, требало је нешто предузети и обезбедити породицу.

Приметио је да велики број наших људи вози камионе, зараде су добре али је посао напоран и захтева одсуствовање од породице и по недељу дана, док се терет не испоручи на сасвим другој страни континента.

Немајући много избора, упише се на курс за возаче великих камиона, успешно положи све испите и ускоро добије посао. Његово возачко искуство вожње трактора било је велико другчије од управљања овим “друмским крстарицама”.

Био је пажљив, привикавајући се на дуге вожње и саобраћај који је био неупоредив са оним банатским уским друмовима и кратким рутама. Као нов возач, постепено је добијао дуже туре, и по први пут крене у правцу Тексаса.

Дуга ноћ, а још дужи пут кроз пустињу Аризоне. Дању се некако самоћа лакше подноси, пејсажи до сада невиђених и непознатих предела привлаче пажњу а заборављају на умор.

Толико је тога другчијег од родног Баната, ваља то видети и уживати у призору.

Али ноћна вожња, дуга и заморна, устаљено бректање мотора и музика са касете позивају на санак.

Не сећа се тачно шта се десило, али одједном осети како пада и преврће се у кабини камиона. Тих неколико тренутака чинило му се као вечност, тек успе да изађе из возила које се нашло поред пута.

Излетео је са пута у једној благој кривини, јер га је од замора санак савладао.

Недуго затим чује сирену полицијског возила, из којег изађе полицајац и прво што га упита беше:

-Је ли све у реду са вама?

-Јесте, хвала Богу, као што видите.

-Шта је разлог томе да сте излетели са пута?

Упита полицајац, пошто је било очигледно да возач није под утицајем алкохола, а возило, осим што се нашло поред пута, није претрпело значајнију штету.

-Изненада, однекуд се створи срна, истрчи на пут, и да бих избегао судар нагло сам скренуо ...

-Да ли сте сигурни, да је то била срна?

-Сасвим сигуран, знам како изгледа ...

-Добро, верујем да сте видели срну, а можда сте сањали? Полицајац је био црнац, и није због мрака могао видети израз његовог лица, али је осетио по благости говора, да је добронамеран и да неће строго поступати према њему, тим пре што никога није повредио, нити какве штете начинио на друму, па детињом наивношћу признаде, да је могуће, али и даље тврдећи да је заиста видео срну. Полицајац се насмеја, и готово пријатељски му рече: -Овде, у овом крају, никада није било срна, ово је пустиња, ту има само дивљих паса, шакала и других пустињских животиња, срна ту не би опстала. Потом му је помогао да се врати на друм, и када се уверио да је возило спремно за пут, саветовао му је да се у првом мотелу, који је на само пар миља удаљен, добро одмори пре него што настави пут до одредишта.

Јоцу обузе неко помешано осећање радости што је прошао без казне, а пре свега без повреде, и понашања полицајца од којег је очекивао казну или чак хапшење, а који му је на крају пожелео добар пут, пружио руку и рекао своје име: Bobby.

Судија (15.05.2025)

Брајан је живео са својом породицом, коју су чинили супруга Ана, ћерка Георгина и синови Брајан Јр., Денис и Борис, у кући која је грађена за ратне ветеране, скромна, на малом плацу али на добром месту, близу центра града. Уз то, имала је више просторија, истина мањих површина али довољних за смештај ове повеће фамилије. Деца су ишла у оближње школе, мајка се бринула о свему у кући, а Брајан је вредно радио у фабрици аутомобила, добро зарађивао и породица није ни у чему оскудевала јер су били скромни у прохтевима тј. задовољни с оним што су имали.

Ипак, временом су пожељели да у складу са могућностима свој дом учине удобнијим, домаћин је радио често и прековремено, новца није недостајало.

Реновирање куће захтевало је познавање и материјала и алата, у чему није имао довољно искуства.

Набавио је енциклопедију “Do it yourself” (Уради сам), као и потребан алат, добро проучио како се шта ради и једнога дана започео посао који ће потрајати цело лето.

Колико год је то захтевало напора од Брајана, можда и више је требало и стрпљења за целу породицу: живети у таквим условима било је непријатно, али сви у кући су гледали унапред и стрпљиво очекивали дан када ће томе доћи крај.

*

Комшија Алдо, грађевинар по струци, надгледао је и понекад помагао када је било неопходно, иако то Брајан није изричито тражио. Хтео је Алдо да се на неки начин одужи свом комшији који му је годинама обављао, без накнаде, ситне услуге око обрачуна државних и локалних такси на крају године, што је обавеза сваког грађанина да пријави годишње приходе ради наплате пореза, испуњавање разних и честих формулара за запошљавање и накнаде за време неплаћеног прекида рада, што се тих година често дешавало у грађевинарству.

Алдо, као и његова супруга Рина слабо су говорили енглески, а Брајан је после завршетка колеџа био стручан у том послу. Деца добрих комшија били су добри другари и тако су временом постали блиски, малтене као рођаци.

*

Послови око реновирања куће, приближили су се крају, десетак дана пред празник “Labor Day” што је алтернатива празнику рада Први Мај у остатку света.

Преостало је још да се све просторије (укупно осам) офарбају, супруга и деца су већ изабрали боје каквим ће да се обоје њихове собе, а Брајан се дубоко замислио како то да изведе:

Ради у фабрици шест дана и по дванаест сати, док дође кући, и без одмора може да офарба можда једну просторију.

То би узело исувише времена, јер су на дан празника желели да прославе завршетак радова, а преостало је још и да се поставе нови теписи у свим просторијама.

Земљак, по занимању молер, којег је упознао на послу, тражио је чак хиљаду долара да у току викенда обави тај посао.

Било је то изнад очекивања, јер је био спреман да плати износ раван целој недељној плати у то време, око пет – шест стотина долара. И тако размишљајући шта да ради, наиђе комшија Алдо, прегледа све просторије да ли су спремне за фарбање, и упита када и ко ће то да изведе, јер је схватио да је то велики посао да би један човек могао урадити за тако кратко време.

Понуди да ће разговарати са братом његове жене, Салваторе, који има фирму за обављање таквих послова.

Брајан помисли, ако је његов земљак тражио хиљаду долара, колико ће тек ово коштати рече, то би било и превише за мене, радије ћу сам урадити, па када завршим.

Ја сам већ с њим разговарао, рече Алдо, он ће доћи сутра да види посао и каже када ће то урадити, рекао је да неће много тражити, јер то ће обавити током викенда.

Салватора је срео неколико пута, када је долазио да обиђе сестру и фамилију, дакле знали су се, али овакву понуду није очекивао. Свеједно, сутрадан предвече Алдо и Салваторе дођоше, пошто је погледао шта треба да се уради, сели су у башти позади куће, прихватили понуђено хладно пиво, па Салваторе рече:

-Доћи ћемо у недељу брат Бруно и ја, у току дана све завршити, па сутрадан можете прославити празник рада!

На питање колико ће то коштати, рече не брине, али на инсистирање домаћина рече: сто долара!

У први мах Брајан помисли да је то износ за сат рада, па брзо прорачуна да ако заврши за седам - осам сати биће знатно мање од онога што је тражио земљак.

На сат? – Упита Брајан.

- Не, за цео посао! - одговори Салваторе.

У недељу, као што је Салваторе обећао, дођоше са њим брат Бруно и комшија Алдо и док си трепнуо оком, сав намештај је био померен, и њих тројица се дадоше на посао.

Брајан искористи прилику, да у оближњем Kentucky Chicken ресторани купи довољно пилећег печења, пице у суседној пицерији и шљивовице, вина и хладног пива у продавници пића. Само четири сата било је довољно да овај уиграни тим заврши све послове, врати намештај на своје место, опере руке и седне за постављени сто.

Тешко би било описати расположење које је владало за столом и око стола, па и у целој кући.

Уз пилетину и пицу, хладно пиво, вино, а посебно уз шљивовицу, расположење је расло како су се чаше празниле.

Домаћин искористи прилику док још пиће није превладао моћ размишљања, стави пред Салватора шесто долара, рекавши:

-Тражио си сто, а вас има тројица па сваком по двеста долара за добар и брз посао!.

Први се успротиви Салваторе:

- Ни случајно, ни оних сто долара које сам тражио, нећу прихватити! Ништа нећемо узети, то је наш поклон!

Брајан упита - Зашто?

Салваторе, помало запињући језиком одговори:

- Ти толико година помажеш мојој сестри и зету, око таксе и многих административних послова, ми то знамо, и у знак захвалности овим ти се бар делимично одужујемо!

Преостало је још да се поставе теписи у свим просторијама. Желећи да се и то што пре заврши, Брајан се распитивао где је најповољније да се купе и поставе, ове тада веома популарне подне простирке.

У новинама наиђе на оглас где једна компанија нуди квалитетне тепихе и повољне цене за инсталирање, са упадљиво великим словима: Све прва класа!

Позове компанију, чији представник (власник) дође у заказано време, ујутру око девет сати, са узорцима тепиха и материјала који се поставља испод тепиха.

Брајан показа страницу новина са споменутим огласом, и упирући прстом у већ црвеном оловком заокруженом избору тепиха и подтепиха, изнад чега крупним словима пише Прва класа! Рече да жели управо тај тепих и гуминирани подтепих. Истовремено, док бизнисмен заврши писање уговора, Брајан понуди да ли жели нешто за пиће, мислећи на кафу или чај, што је овде уобичајено у преподневним сатима. Рече да жели пиво, ако може.

Брајан му принесе пиво а овај истовремено пружи уговор на потпис тражећи сто долара за депозит (Down-payment).

Брајан је потписао, не проверавајући шта је уписано.

Затим обећа да ће тепих бити постављен идућег уторка пре подне, и као узгред упита да ли ће бити код куће.

Брајан одговори да ради пре подне а да ће супруга или неко од деце бити код куће.

У понедељак један колега из друге смене замоли Брајана да за сутрадан промене смене јер има неки непредвиђен посао да обави у општини после подне.

Брајан прихвати јер је и њему одговарало да буде код куће пре подне. Сутрадан ујутру како је обећано, појавише се два радника да обаве посао.

Брајан, по навици да провери све да ли је као што је написано у уговору, погледа тепихе: назив материјала, боја на први поглед

одговарају, погледа материјал за подтепих – види није гуминирани материјал већ обичан филц. Погледа још једном тепих, примети оригиналну декларацију о пореклу и квалитету и примети: друга класа.

Погледа тада уговор да провери шта тамо пише, и на велико изненађење види: друга класа.

Одмах каже радницима да не инсталирају већ да обавесте власника о свему.

Један од радника позове телефоном и каже о чему се ради.

Власник затражи да разговара с Брајаном, изненађен што је код куће иако је рекао да ради пре подне.

Брајан је одбио да се испоручени тепих постави, а власник компаније је запретио да ће то скупо коштати јер је тепих за шест просторија већ измерен и исечен према површини соба.

Брајан није попуштао и радници су се вратили необављеног посла. Још једном је власник позвао телефоном и запретио судом, али Брајан је остао упоран тражећи да врати депозит. Након десетак дана стиже позив Брајану да се појави пред судом по захтеву власника компаније да се учињена штета одбијањем да се поставе теписи по уговору намири судском пресудом.

Брајан се појавио у заказано време, први пут у животу, пред судом. Како изгледа судска расправа и ток суђења могао је само да замисли на основу онога што је виђао на филмовима или читао у књигама.

Уђе у судионицу, тамо је већ био власник фирме са двојицом својих радника као сведоцима и адвокатом, као саветником и посматрачем, али не и учесником у расправи.

Власник, обучен као да иде на свадбу, понашао се арогантно и надмено, као да жели да каже, сад ћу га научити шта значи непоштовање уговора.

Истина, потписан уговор је био у пракси као документ строго поштован и примењиван у бизнису као и на суду.

Ако би неко био преварен или оштећен због непознавања закона, онда се примењивало правило:

Непознавање закона не ослобађа одговорности и обавезе потписаног уговора.

(или простије речено – није грех преварити будалу).

Први је прозван тужилац да се представи и изнесе свој став.

Стављајући руку, на захтев судије, на Библију, обавезујући се тиме да ће говорити истину (тако ми Бог помогао).

Прве речи су му биле да потиче из угледне породице, да је члан цркве, и читав низ разних клубова и удружења, као заслужан и поштован грађанин. Онда је показао уговор, изјаве радника, тражио да се надокнади штета у износу вредности по уговору, плус изгубљен радни дан због суда, што је заиста представљало велики износ, дупло већи од оног из уговора.

И као ликујући, повуче се да би уступио место туженом.

На захтев судије, да стави руку на Свету књигу, и изнесе своју одбрану, Брајан прибрано и мирно рече:

Господине судија, ја не могу ставити моју руку и говорити истину, јер то више није Света књига, која је сада после свега што је тужилац изговорио, упрљана лажима.

Судија, очигледно изненађен, помери се на столицу и рече:

Добро, није обавезно, наставите са изјавом.

Брајан потом исприча све у детаље, како је изабрао ту компанију, до тога како га је послужио пивом, и како се интересовао да ли ће бити код куће у време инсталације тепиха, како је случајно променио смену, открио превару у уговору, и потом предао судији копију уговора са уписом друге класе и лист новина са огласом, црвеном оловком означеним тепихом прве класе који је изабрао.

Судија је пажљиво и дуго посматрао све то пред собом, затим рече: У случају да пресуда буде у вашу корист, шта очекујете од тужиоца као накнаду?

- Господине судија, ја само тражим да ми врати сто долара депозита и ништа више, одговори Брајан.

- А шта за изгубљено време на суду, пропуштену смену на радном месту?

- Ништа нисам пропустио, господине судија, променио сам смену са колегом, а ово време на суду мени је важније да правда и истина победе. Никакав износ се тиме не може поредити.

Судија поче да обојицу мерка, тапкајући прстима по столу.

Затим устаде и гласно рече: Пресуда у корист туженог!

И удари дрвеним чекићем по столу - спор завршен.

Брајана као да истовремено полише хладном и топлим водом.

Обрадован праведном пресудом осетио је велико олакшање због победе истине над лажима.

Тада адвокат приђе и замоли судију да објасни на основу чега је дао предност туженом у односу на судски валидан уговор?

Судија рече:

Ту су се нашли уговор са преваром наспрам истине, моје је било да проценим коме ћу више веровати – а то је увек истина!

Пријатељ са твором (22.06.2025)

Један од необичних призора када намерник са других простора прошета улицама, парковима, обалама река и језера у Виндзору, приметитиће велики број дивљих гусака, патака, ћурки, зечева, свих врста птица, веверица па и творова, који слободно шетају и имају предност у односу на све остало што се креће, јер су законом заштићени као нигде у свету.

Како је лепо видети када возила стрпљиво стоје и чекају док мама патка предводи своје потомке преко улице а тата патак на зачељу пази да се које не одвоји из реда, што увелико подсећа на ђаке прваке, који прелазе улицу под пажљивим оком учитељица на почетку и крају колоне.

Видети зеку како претрчава преко стазе да би се придружио осталима из своје групе, призор је који свако доживљава радосно и пуна срца.

Док високо изнад паркова орао крстари тражећи плен да нахрани своје орлиће, градње објеката у околини и све буке престају док млади не ојачају и полете.

Када су грађевинари на једној прометној улици, рушећи неку стару кућу да би подигли нову открили пачје гнездо, престали са радом читав дан док надлежна служба града није их преместила на безбедно место.

Све слично грађани с лакоћом и разумевањем подносе, али има случајева када им нека створења праве заиста много непријатности, па и проблема у животу.

То су најчешће дивље патке и гуске, којих у градским парковима и језерима има безброј, па када у јатима слете на стазе око језера или на фудбалске терене, оставе иза себе неред и терен привремено неупотребљив.

Затим птице које у налету могу за пар минута обрати грожђе или воћке. Веверице, ма како драге и вољене, знају причинити штету али и бити опасне по домаће љубимце, посебно мачке или пудлице.

Али, вероватно је најнепријатније ако за честог госта у вашој башти и окућници имате твора, који у потрази за храном преврће контејнере за отпад, често направи и штету у башти, а прићи им је немогуће из познатих разлога:

Нико не жели бити изложен њиховом одбрамбеном оружју чије последице остају сатима после њиховог одласка.

Има их у граду много, ретке су куће поштеђене њихових посета, пре свега подизањем одговарајућих ограда и водећи рачуна да отпад не привлачи њихову пажњу.

Али, у неким случајевима, као што је овај који следи, твор уме да буде и домаћи љубимац, ако се намери на правог домаћина, љубитеља свих живих створења.

Дејан, комшија с друге стране парка био је добар домаћин, о свему је водио рачуна да његов дом буде уредан и удобан, а супруга је водила бригу о башти и цвећу. Њихов пример следиле су и многе комшије, којима су у свако доба били спремни прискочити у помоћ. Посебну пажњу посветио је својој радионици, пуној алата којег је користио помажући многима, а поред ње подигао пушницу из које се ширио мирис чварака, кобасица, сланине, шунке ...

Твор са добрим чулом мириса и слуха, из оближњег парка, није пропустио прилику да осети да се ту нешто интереснтно за њега дешава. Посетио је неколико пута и добро се осладио отпацама поред пушнице или из контејнера, и постао редован посетилац. Уз то, често би направио и неку штету у башти, погазио расад младог поврћа, цвећа ...

Супруга се пожали, и шта ће, комшија постави замку у за то припремљеном кавезу, и једног јутра примети твора заробљеног. Имао је намеру да га са кавезом однесе у неколико километара удаљени шумарак и тамо пусти, али промени мишљење у задњем моменту када је приметио да га овај гледа сасвим мирно, као молећи да га пусти на слободу.

Дејан приђе полако и пажљиво, да не изазове реакцију заробљеника, и стално одржавајући контакт очима са животињом, пазећи на сваки њен покрет.

Подиге полако вратанца од кавеза, остави их отвореним и мало се удаљи, очекујући да ће искочити и побећи без употребе свог “спреја”.

Међутим, твор се сасвим полако извуче из кавеза, стално погледајући у комшију, мирно стаде очекујући следећи потез оног од кога зависи његова слобода.

Комшија седе на клупу и даље посматрајући “затвореника” који то више није. Потом устаде, из пушнице изнесе комадић суве сланине, и стави пред њега. Твор поче мирно да грицка, а комшија принесе и тањир са водом, слободно приђе и остави.

Тек када се угостио, твор поче да се корак по корак удаљава у правцу парка, и након што се провукао испод ограда, стаде и још једном осврну, као да хтеде рећи хвала.

Сутрадан рано ујутру нашао је свој доручак на истом месту.

После неколико дана почео је да узима храну из руку свог добротвора, који га је мазио као домаћег љубимца говорећи: Са животињама се може разговарати и споразумети - језиком којег сва жива бића разумеју – добротом.

За разлику од многих који нису могли ни са самим собом, наш комшија Дејан је могао бити пријатељ и са твором.

Новчаник (26.06.2025)

Новчаник, (буђелар, шлајпек, шајтов, wallet) неопходан у свакодневној употреби људи, још од појаве новца као средства за плаћање робе, услуга или било које размене вредности. И само име упућује на његову намену - то је предмет у којем се држе новци (новчанице).

Може бити направљен од коже (најчешће), платна, или пластике, разних боја и облика.

У њему се држе, поред новаца и разни документи, лична карта и здравствена картица, возачка дозвола, рачуни и признанице, фотографије милих и драгих особа ...

Ако га случајно изгубите, може да представља велики проблем. Поред губитка новца и докумената који се морају одјавити и заменити, то кошта много и новца и времена, а стрепња да не падне у руке неког непоштеног који ће злоупотребити визу или возачку дозволу представља заиста велику бригу и захтева брзу реакцију.

*

Мени се десило једанпут да заборавим новчаник у чекаоници клинике где сам био на контролном прегледу.

Када сам стигао до аутобуске станице, видим да немам картицу градског аутобуса.

Брзо се сетих где сам задњи пут имао новчаник у руци и вратим се натраг, са веома мало наде да ћу га наћи, јер је то место доста прометно.

Затекао сам тамо неколико људи али неким чудом нико од њих није приметио новчаник на седишту близу врата.

Како сам се само обрадовао када сам га угледао и нашао нетакнутим, пуним тек подигнутих долара у банци.

За новац не бих се много секирао, али могућност да би неко могао узети визу и злоупотребити је, била је узнемиравајућа.

*

А десило ми се да сам три пута налазио новчанике, сваки од њих био је “дебелушак”, што значи да је у њима било или доста новца или докумената, или комбиновано.

Први пут нашао сам новчаник када сам свог најмлађег сина водио у школу, на паркингу испред једне трговине.

Предпоставио сам да ће онај ко је изгубио новчаник најпре доћи у ту радњу, где је вероватно и био, тако сам мислио.

Новчаник сам предао трговцу и рекао где сам га нашао, без да сам га отварао и проверио садржај.

Други пут, заиста пун новчаник нашао сам у аутобусу, када сам се упутио у оближњи тржни центар Tecumseh Mall на кафу у Tim Horton`s, где ме је друштво чекало.

У аутобусу је била само једна девојка, одмах иза седишта на којем сам нашао новчаник, подигао га и показао, држећи га високо дошао до шофера и предао му.

То је уобичајена пракса ако се шта нађе у аутобусу да се тако уради, јер ће онај који је изгубио нешто, вероватно тамо прво и потражити.

Са супругом сам био у апотеци на једном мањем градском тргу, прелазећи преко паркинга, супруга показа руком на новчаник који је лежао на мокром асфалту, јер је падала киша.

Сагнем се и подигнем, и пошто је аутобус долазио, ставим га у џеп са намером да погледам када дођемо кући, да ли у њему има неки документ који би указао на власника, да пронађем број телефона и назовем га.

Овај пут сам урадио другчије него у претходна два случаја: Често пута сам се питао, да ли је онај трговац или шофер поступио према очекивању или можда се полакомио на позамашне своте новца, или, недајбоже, документа.

Нисам сумњао у те људе, али нисам био сасвим ни уверен да то није можда злоупотребљено.

У новчанику нашао сам број телефона име и адресу и позвао да га обавестим о наласку новчаника.

Није био код куће, па сам оставио поруку.

Сутрадан ујутру јави се и рече да ће одмах доћи, рекавши да је његова мама већ почела да отказује и затвара рачуне банке и визе, да би предупредила евентуалну манипулацију.

Рекао сам му да нема потребе за то, јер ништа није дошло у руке могућих превараната, и тиме уштедео доста труда и новаца, њему или његовој мами.

Дошао је, захвалио и понудио јединих 20 долара који су били у новчанику, као награду.

Наравно, одбили смо.

Био је тек запослен, први посао у једној мањој фабрици.

Били смо супруга и ја сасвим другог расположења у односу на она два ранија случаја.

Осетили смо захвалност и срећу овог младог човека, радосни да је новчаник уручен лично власнику а не неком посреднику.

*

Пре више од 70 година, још када сам био ђак у нижој гимназији у Српској црњи, читао сам једну руску “скаску” о новчанику, који је тада био управо то – новчаник у којем су се држали само новци, јер тада није било картица и докумената као данас.

И онда, у та стара времена, људи су губили и налазили новчанике, доносили и предавали сеоском старешини, а овај предавао власнику који би пријавио нестанак истог.

Претходно, старешина би у присуству налазача пребројао новац, сачинио записник и навео име оног ко је нашао новчаник, због награде која је била 10 процената од износа нађеног новца. Сељак који је изгубио свој новчаник дошао је код старешине да га преузме.

Да би проверио да је овај прави власник нађеног новчаника, старешина села упита колико је новца било у њему.

Овај, да би избегао обавезну награду налазачу, рече да је износ био знатно виши, то ће рећи да је налазач већ узео више него што му припада.

Старешина још једном га упита да ли је то тачно како је навео, сељак рече да јесте.

Старешина мудро пресуди:

- Ти тврдиш да је у новчанику који си изгубио било више новца него у овом који је нађен, што значи да то није новчаник који си ти изгубио него неко други, а ти сачекај док твој не буде пронађен!

Зимски капут (28.06.2025)

Једна жена је често предлагала мужу да узме вишак гардеробе, заједно са зимским капутом који годинама није користио, и да однесе некој добротворној организацији.

Он је одбио, рекавши да би му једног дана могао затребати.

Године су пролазиле, све док једног дана, када је жена била у посети код сина и породице у другом граду, није одлучио да изнесе гардеробу, очисти је и проветри.

Када је завршио посао, погледао је зимски капут, ставио руку у један од џепова и пронашао велику коверту.

Отворио је и видео да је пуна новчаница од 50 и 100 долара.

Сео је за сто, избројао и питао се шта да ради:

Има преко 25.000 долара. Онда је одлучио да послуша савет своје жене, да узме вишак одеће и поклони једној хуманитарној организацији, а новац остави на скривеном месту у гаражи.

Када се жена вратила, рекао јој је шта је урадио.

Жена, након што се уверила да је однео и зимски капут, успаничила се и неконтролисано почела да вришти:

„Држала сам више од 25.000 долара у том зимском капуту.

Јеси ли и то дао?“

Муж рече: ”Нисам знао, зашто ми ниси рекла и зашто си држала новац у капуту?“

„Уштедела сам тај новац и чувала у случају да нам затреба, јер немамо друге уштеђевине! Шта ћемо сада?“

Муж је затим отишао у гаражу, узео новац, дао жени и рече:

– Новац се чува у банци а не у џепу зимског капута.

Прво је помислио да жена крије од њега, ко зна из којих разлога, али је онда схватио њену бригу за породицу и покајао се због неоправдане сумње, па и сам почео пажљивије да води рачуна о новцу.

*

Приче из велике сале (Јун - Новембар, 2025)

У једном маленом војвођанском граду, постојао је само један хотел, са дванаест соба, скромно опремљених, без водоводних и санитарних инсталација. Служио је углавном путницима за краћи боравак. Али зато имао је бифе, ресторан са две веће просторије и велику салу, које је било тешко наћи и у знатно већим градовима.

Власник који је подигао тај хотел, није жалио пара да то буде како је замислио. Посебну пажњу посветио је великој сали, која је служила по потреби и као биоскоп, позориште, за свадбе и свечаности варошке елите.

Могла је да прими око три стотине гостију, или пет стотина посетилаца позоришних и филмских представа.

Доњи део зидова био је обложен скупоценим дрвеним панелима, велики и високи прозори са разнобојним украсним стаклима, висока таваница као у катедрали стилски украшена.

Велика, пространа бина могла је примити веће оркестре, хороове или извођаче позоришних представа.

Као што је на почетку речено, хотел није располагао водоводним и канализационим инсталацијама јер за то, у то време нису постојали услови, тј. сам градић није тиме располагао.

То је било између два рата, а по завршетку другог скоро сво немачко становништво напустило је град, а њихове домове запосели досељеници из разних крајева Југославије.

Структура становништва тако је промењена, а новодошли нису много марили за одржавање, како тог хотела, тако и других вредних грађевина. Јер, после рата био је приоритет да се земља обнови, а одржавање објеката од значаја за културу, остављено је за нека друга, боља времена.

Тако је и споменути хотел доживео сличну судбину: неодржаван, запуштен и занемарен, постао је једно обично свратиште, кафана сеоског типа.

Сређином педесетих година, доласком новог особља, обученог у угоститељским школама, или са стране, почело се са опорављањем: прво да се очисте и офарбају све просторије, подови и обнови намештај.

За веће радове, ма како да су били неопходни, недостајало је пара. Ипак, стање се променило, било је видљиво на сваком кораку. Вратио се живот и у велику салу, делимично.

Јаника

Неколико година пред почетак Другог светског рата, владала је права епидемија криминала у виду крађа, у чему су се посебно истицали џепароши, често организовани у групе да би били успешнији у свом прљавом занимању.

Омиљен терен на коме се одвијао овај “бизнис” били су возови, железничке станице, вашари и пијаце, јер ко год се туда кретао, посебно на вашарима, где је скоро сваки посетилац био добра прилика, јер је понешто куповао или продавао, дакле, имао је код себе новаца.

На улазу би лопови често сами поставили писана упозорења: “чувајте се џепароша” па са стране пажљиво посматрали.

Свако ко то прочита, инстинктивно би руком проверио да ли је новчаник на месту, и тиме несвесно показао где се налази.

Посебно се истицала мала група коју је предводио највештији међу њима – Јаника, који је мађионичарским вештинама био у стању да украде сат са руке, новчаник из џепа или било шта што би привукло пажњу лопова.

При томе је користио своје урођене вештине и таленте: продорни поглед који хипнотише, слаткоречивост која би

жртви одвлачила пажњу док би вешти прсти обављали посао за пар секунди.

Због тога је био на гласу; по железничким станицама, вашарима и свугде где се народ окупља, полиција је постављала упозорења са његовим ликом: Чувајте се Јанике џепароша!

Али, фотографија је била лажна, као и само име Јаника!

Причало се да је његово право име Јано, Јанош, Јохан или Јован. Говорио је више локалних језика и сви су га својатали на основу имена, што је још више збуњивало полицију.

Пред почетак рата изгубио му се сваки траг. Причало се да је мобилисан и да је завршио негде на Источном фронту крајем рата. И тако је прича о Јаники џепарошу пала у заборав.

*

Десетак година касније, Александар, управник споменутог хотела у овој вароши на обали Дунава, боравио је у Београду службено и након обављеног посла ушао је у ресторан познат као место где се сервирају најбољи ћевапчићи у кајмаку. Ресторан у близини споменика Вуку Караџићу, био је један од елитних угоститељских објеката у главном граду, познат по својим понудама једнако као и по услузи која се могла мерити са хотелима Париза, Лондона, Пеште ...

Пришао му је конобар и са наклоном пружио јеловник и винску карту, потом се удаљио корацима својственим неком уметнику балетану, што му је привукло пажњу накратко. После неколико минута врати се и опет са наклоном упита – Чиме могу господина да послужим?

Александар подиже поглед са јеловника и примети да однекуд познаје овог конобара, па га упита да ли су се негде срели.

Конобар се представи – ја сам Јован, високо квалификовани конобар, а једно краће време инструктор у Угоститељској школи у једном војвођанском граду, али нисам тамо дуго боравао ...

Тада га Александар препозна и сети се као Јаноша инструктора послуживања, прве генерације те школе, зато га Александар није често виђао али га је упамтио.

Пошто му се представио као Јован а сећа га се као Јаноша, упита га шта му је право име.

- На крштењу сам добио име Јован, али званично уписан у књигу новорођених као Јанош, јер је тада варош припадала Аустроугарској монархији, па је касније, за време Краљевине Југославије променио име у Јован. Потом, опет за време окупације током Другог светског рата постао Јанош, и на крају, после рата поново Јован ...

Пошто је свог госта послужио, завршио је своју смену и замолио Александра да пређу у суседну послатичарницу на кафу, и мало разговора о протеклим данима у граду где су некада боравили и за који их обадва вежу најлепше успомене, како су током разговора рекли.

Јован је упитао Александра где ради, и пошто је добио опширне информације о послу којим се бави као и о маленој вароши, рече да је у тим крајевима пре рата често боравио и да добро познаје тај део подунавља.

Рекао је и без додатног питања, да је пред почетак рата отишао у Пешту, затим у Беч, где је радио у елитним хотелима, али у ратним условима није се задржао дуго већ је преко Трста где је био краће време, бродом отишао у Казабланку, на обали Атлантског океана.

Крај рата га је затекао у том граду, и пошто је био ван своје земље, требао је да се изјасни да ли жели да се врати у Југославију или попут многих "дипловаца" (DP: displaced people) буде размештен у неку од земаља уселења (Енглеска, Канада, УСА, Аустралија ...).

Опредио се за повратак у Југославију, што је био врло редак случај, јер велика већина оних који су се нашли ван граница нису хтели да се врате због промене режима, тј. комунизма.

Међутим, убрзо се покајао, јер је дочекан као сумњиво лице; суочен са многим испитивањима, где је боравио за време рата, шта је радио, с ким се дружио ... Боравак у споменутим државама и градовима само су повећали сумњу, и то је све полиција морала детаљно истражити и испитати.

То је потрајало подуже, али пошто ништа нису открили на основу чега би га могли осудити, ослобођен је и наставио да ради као конобар у многим градовима, јер је волео да путује и упозна различита места.

А био је више пута током испитивања спреман да призна да је он уствари онај Јаника са потерница полиције од пре двадесетак година. Хтео је да се ослободи и најмање гриже савести за оно што је чинио у младости, не толико ради материјалне користи колико да се докаже са својим способностима. Полицију вероватно није много интересовало шта се дешавало у претходној “трулој Југославији” и за чега нису ни имали мандат.

*

Тако је стигао и до главног града и сусрета са Александром, и ту је видео прилику за новим искуством, упитавши саговорника да ли би било места у његовом хотелу, бар за неко време. Александар је то једва дочекао; конобара као што је Јован сваки хотел би радо запослио, и понуди му место шефа ресторана, а истовремено и као квалификованог инструктора да конобаре мало подучи послу.

Директор Александар је ту видео ретку прилику и замолио Јована да прихвати понуду.

*

Убрзо је цела варош сазнала да је у хотел стигао необичан конобар, по изгледу, понашању и свему осталом.

По први пут су имали прилику да виде конобара у црном оделу, белом прслуку и кошуљи, лептир машини, који госте послужује

из специјалних колица, вештим рукама, са осмехом на лицу. Елиту гостију хотела чинили су трговци, занатлије, просветари, међу којима се увек истицао по својим примедбама и запажањима професор зоологије, познати винопија и гурман. Он је први упоредио конобара Јована са пингвином, што ће од те вечери постати његов надимак.

Јован се није љутио, пре би се могло рећи да је тај симпатични надимак прихватио као признање за своју појаву.

У том хотелу постојала је поред бифеа, ресторана и једна велика сала која је по потреби служила као биоскоп или позориште. Ту су наступали познати уметници, оркестри и певачи, а као посебан догађај и гостовање првака света у стоном тенису, Југословени Вилијам Харангозо и Жарко Долинар, као и Јапанац Огимура.

Боравак управника Александра у Београду, када се непланирано срео са Јованом, био је у сврси потписивања уговора са Кабаре групом, да једног викенда наступе са својим програмом у његовом хотелу.

Долазак конобара Јована још увек је била тема разговора у вароши, када је најаву гостовања Кабарера са богатим програмом стигла у варош, изазвала велико интересовање, али и мноштво питања о каквом се програму ради.

Мештани, осим изузетака, нису ни чули за Кабаре.

И дође то дугоочекивано вече.

Две просторије ресторана и велика сала, биле су попуњене до последњег расположивог места.

Специјалан подијум постављен је тако да гости из све три просторије могу пратити програм, дуго најављиваног Кабарера.

Пошто је оркестар "тушем" најавио почетак, појави се витка дама са високим потпетицама у црној хаљини широког деколтеа, која најави наступ две симпатичне и скромно обучене девојке, које ће показати све могућности тела, изводећи разне акробације са и без кругова у рукама.

После је певачица отпевала неколико пригодних песама, мађионичар је показао како се зец вади из шешира, и тако редом. Гости су били заиста у неверици шта све овај човек може да уради. Ређали су се извођачи и на крају, као главна тачка наступи проћелави, како се сам представи, опсенар. Позове двојицу добровољаца на подијум, са сваком се рукује и проговори неколико речи, затим држећи у руци два “дуката” поче да их крије премештањем у рукама и најзад упита једнога: - Где се налазе?

Упитани показа на једну од руку. Овај отвори шаку – ништа. Затим упита другог, који показа на другу шаку. Опет - ништа. Опсенар показа публици обе празне шаке, па рече:

Окус - покус, препарандус, и показа у свакој руци по дукат. Поновио је сличне вештине још неколико пута и завршио свој наступ уз аплауз посматрача.

Све је то посматрао Јован, из прикрајка, често се осмехивао, некако са иронијом, као да је то приказ за малу децу.

Настала је пауза, Јован је послужио своје госте и извођаче програма, са понеким разменио по коју реч и осмех.

При крају програма, Јован се представи на подијуму и замоли госте које је он послуживао, да провере своје џепове и ташне, и ако им шта недостаје да се њему јаве.

Настао је невиђен урнебес, чуло се са једне стране – нема мог новчаника, џепног сата, са друге – пенкала, наочара ...

Јован их је све тешио да не брину, нека сваки од њих дође код њега по своје. И дошли су. Сваки је био поздрављен са аплаузом, а када се појавио мађионичар члан Кабареа да узме свој новчаник, све три сале су стале на ноге и аплаузом поздравиле “Пингвина”. То је уједно био и крај за Јованово запослење у том хотелу, отишао је са члановима Кабареа, да се бави џепарењем, овога пута јавно и слободно, забављајући многе вештином својих прстију – није могао одолети свом природном нагону и немирном духу.

Швабин сат

Још подуго се причало о конобару мађионичару који краде сатове, новчанике, и један случај десио се на истом месту који се може повезати са погрешним веровањем да су такви сви конобари. Један од ретких Шваба који је остао да живи у вароши на обали Дунава после одласка скоро свих осталих сународника пред крај рата, био је Руди, власник радње за производњу сода воде, којом је снабдевао своје муштерије, углавном угоститеље и трговце, и немајући конкуренције, сасвим лепо живео.

Посао у радњи водио је његов син Ханс а он је као газда надгледао и водио рачуна о финансијама. Био је, с разлогом, поносан на свој сребрни џепни сат са породичним грбом угррравираним на поклопцу. Наследио га је од свог оца, и користио само у свечаним приликама.

А једна од тих била је када би на крају месеца, кренуо у обилазак угоститељских и трговачких радњи ради наплате испоручене робе. Том приликом би обавезно имао на себи прслук са скупоценим сатом у џепу и дугим ланчићем који је висио преко повећег стомака.

У ресторан са великом салом дошао је раније једног дана и на шпедитеру донео већу количину своје робе, по ванредној поруџбини пословође ресторана, замењујући сина Ханса. Завршио је посао и сео да попије своју уобичајену кафу и ракију. При поласку, да види колико је сати, на своје велико запрепашћење примети да сата нема у џепу, одмах позове пословођу и пожали се да му је сат украден и посумња на конобара, вероватно подсвесно доводећи га у везу са конобаром Јованом “Пингвином” и његовом “крађом” на приредби. Узалудно се правдао сироти конобар, да он сата није ни видео. Руди се вратио у своју радионицу, бесан и љут.

Када се на крају радног дана пресвлачио, примети да је на себи имао радни прслук а не онај “свечани” када иде да покупи паре од муштерија на крају месеца.

Погледа у ормар, и види сребрни ланчић вири из џепа прслука - значи сат није украден.

Силно се обрадовао али истовремено и бесан на себе што је окривио невиног конобара за крађу.

Сутрадан, оставио је радионицу сину да настави са послом, а он свечано обучен, са сатом у џепу прслука крену у обилазак кафана у вароши. У свакој је понудио пиће конобарима извињавајући се за увреду оном у великој сали, објашњавајући да је тиме увредио конобара али и име и углед професије.

Швабице

Неколико месеци касније, по први пут после одласка у Немачку, рођаци фамилије дошли су у посету код Рудија.

Своје госте довео је у ресторан у великој сали, да их почасте специјалитетима са роштиља, уз сремска вина, чувени Ризлинг и Фрушкогорски бисер, и да упозна своје посетиоце са лепотом музике тамбурашког оркестра.

Међу њима било је три средовечна и два старија брачна пара. Швабе су биле одушевљене ћевапчићима, ражњићима и посебно пљескавицама. Добро вино, расположење и укус хране позивали су на “репете”, али сваки пут са додатком више паприке, лука и бибера. При одласку обећали су доћи поново већ сутра.

Међутим, нису се појављивали неколико дана, и мислили су у ресторану да су вероватно променили мишљење и да неће доћи. Ипак, једне вечери ево их поново, али некако тихо, и мирније. Ханс, Рудијев син, наручи поново роштиљ, али овога пута без бибера и паприке, уместо вина природну изворску воду, од колача затражише кремшите и шампите.

На питање зашто, мислећи да прошли пут нису били задовољни услугом, Ханс рече да су сви имали проблема после оне гозбе, (погодите које) а посебно даме, које су једногласно изјавиле да су први порођај лакше поднеле ...

Андреј

Нови оркестар са чувеним примашом, дошао је по уговору на годину дана. Један од чланова, Андреј, био је човек средњих година – пијаниста, слепи музичар.

Разговарао је са пословођом и без питања, почео своју причу о томе како је изгубио вид.

Пореклом је из оближње вароши, која је имала развијену индустрију за прераду кудеље.

И наравно, припрему кудеље за обраду.

Било је, између осталог, потребно да стабљике кудеље одлеже потопљене у води дуже време у каналима.

Када се извади и однесе на даљу прераду, младићи су се често играли у тим каналима, не знајући да то представља велику опасност због могуће појаве амонијака.

Андреј је био непажљив и задржао се у каналу довољно дуго да је амонијак оштетио његов вид. Имао је тада 16 година.

Отац му је свирао на клавиру, на којем је и сам проводио неко време. Када је ослепео, свирање на клавиру му је постало занимање, пошто је завршио допунско музичко образовање.

Похвалио се како је научио и азбуку за слепе, читао приче из његових књига, пипајући прстима по ситним избочинама на папиру. И постали су добри пријатељи.

Једног јесењег дана, пословођа је запослио неколико жена из комшилукa да спреме зимницу за кухињу ресторана.

Оне су у дворишту позади бине, спремале кувани парадајз и туршију, па су једног часа дозвале пословођу да каже где да

ставе спремне тегле зимнице.

Рече им: ставите, ако нема другог места, на клавир.

Андреј чувши то, упита да ли би могао да погледа тај клавир.

Пословођа се запита у себи, како може да га види, али рече:

- Ајде самном, да ти покажем.

Пошто му је помогао да се повисоким степеницама попне на бину, склони неколико тек остављених тегли и неких предмета који су се налазили на клавиру и рече ево, то је тај клавир, и ако можеш веровати, ту стоји још од пре рата, и обриса клавир неком крпом која се нашла на њему.

На бини су се поред клавира налазиле и неке столице, завесе пуне прашине, стари отоман, и неки предмети вероватно који су служили за потребе позоришта.

Ретко ко је залазио тамо, можда и годинама.

Андреј, као да има три пара очију, показује, пипајући прстима, поломљене жице, говорећи ово је жица ц3, 25 итд, па изненада, пошто је прешао руком преко металне плочице са именом фирме која је направила клавир: рече:

Молим вас прочитајте шта пише на овој плочици.

Пословођа прво обриса прашину са плочице и поче да чита:

Joseph Schulz Wien 1891.

Шефе! То је клавир а не оно на чему свирам, рече узбуђено Андреј обилазећи и пипајући га са свих страна, говорећи које жице, дирке и педалу треба набавити и притом рече у којем граду и продавници на адреси ...

За недељу дана, док нису стигле жице и остало наручено, Андреј је сво слободно време проводио код клавира, чистећи га и подмазујући прибором за одржавање оног на којем свира.

А када су наручени делови стигли, провео је више дана радећи на инсталацији, пробним свирањем и подешавањем док коначно није све завршио, позвао свога пријатеља пословођу, и у знак открића овог вредног музичког инструмента, одсвирао серију музичких композиција за клавир, познатих аутора.

Радовао се као мало дете поклону којег је пожелео. Дobar глас се далеко чује. О открићу ретког клавира који је провео више од десет година у мраку, на бини међу разним старудијама, одвојен тешком и прашњавом завесом каја је као параван раздвајала два света: само на неколико корака, са друге стране завесе, одвијао се живот, свирало и певало.

Ускоро су дошли стручњаци из већег града, на позив Андреја, да прегледају и обезбеде вредан музички артефакт, на месту где припада, а не у неприкладним просторијама кафане. Нашли су му место у свечаној сали градског музеја, а Андреј је са задовољством прихватио понуду да брине о њему, да повремено свира за посетиоце музеја или на часовима клавира за студенте музике.

Необична свадба

Бина је коначно доведена у стање да се могла користити за концерте, позоришне представе, свадбе, прославе Нове године и друге прилике.

Једна свадба у Великој сали остала је упамћена по својој необичној завршници.

Наиме, већ верени пар, раскинуо је везу а место невесте заузела млађа сестра. Младожења, капетан пилот у авио компанији, освојио је срце своје свастике, а старија сестра није се противила, па, иако сломљеног срца, препустила судбини да одлучи у овом случају.

Многи гости на свадби, из удаљенијих места, тек су на свечаном банкету сазнали о изненадној промени.

Дуго времена се о томе у вароши причало, као о нечему несвакидашњем, што је уистину тако и било.

Берба кукуруза

Попут бербе грожђа у неким местима, препуштено је једној позоришној групи да у великој сали организује прославу бербе кукуруза.

Очигледно је да су глумци имали добру визију приликом избора програма, јер су добро познавали менталитет мештана, њихов ниво хумора и потребе да се забаве на свој начин.

Сала, а посебно бина, била је декорисана у складу са програмом, кукурузним стабљикама, плодовима ове ратарске биљке, бундевама и сунцокретом као неизбежним јесењим декором. Целовечерњи програм протекло је у добром расположењу, почело се са паорским вицевицама од којих је највише аплауза добио онај када Соса рече за свог Лалу, да има нагона али нема погона, а врхунац, “крешћендо програма” како су сами најавили, био је избор најдужег и најдебљег клипа кукуруза.

У жирију су биле три даме и један господин.

Њихови коментари били су пропраћени смехом и навијањем, као на некој утакмици.

Присутни су били једногласни да такву забаву у својој вароши нису до тада имали прилике видети, и да се о овој “паорској берби кукуруза” причало дуже од било које бербе грожђа.

Преводацац

У тој истој сали био је једне године одржан свечани ручак за министре просвете Несврстаних земаља, који су посетили једну огледну дечју фарму у суседном селу, као вид образовања сеоске омладине. Пословођа ресторана је имао прилику да поразговара са неким од присутних, као са министром просвете Југославије, и једним професором факултета који је био преводацац на тој свечаности.

Разговор је био инициран тако што је пословођа упитао професора како је успео научити шеснаест језика? Рекао је да су му за то биле потребне, углавном, две књиге: Библија и Куран, штампане на језицима које је намеравао научити. Јер, најверодостојнији преводи текста из ових књига су основа за учење страних језика, бар за њега, како је рекао. Када је превео поздравни говор домаћина на последњи од шеснаест језика, добио је вишеминутни аплауз од свих присутних. Рекао је тада, да му је то било најдраже признање за уложени труд – Аплауз од министара просвете из више од стотину и двадесет земаља!

Двострука превара

Живот на селу био је знатно тежи него у већим местима, посебно у градовима. И увек је постојала нека завист код сељака у односу на ове друге.

Радници и службеници у граду одраде свој осмочасовни посао, па преостало време могу да посвете себи и породици.

Сељацима је радно време од јутра до касно у ноћ, посебно током пољских радова, сетве, жетве, бербе ... Током зимских месеци имају више времена и могу себи дозволити и тај луксуз да иду у градске хотеле на забаве.

У новцу никада нису оскудевали, али у времену јесу, па су користили сваку прилику да надокнаде пропуштено.

И тако, неретко током зимских дана, долазили у велику салу, на забаве или само на вечере са својим колегама са села или салаша. Увек су били у групи, никада сами.

Као што је горе споменуто, имали су новаца, нарочито када продају своје производе у већим количинама.

На забави их је било лако приметити; у лепим оделима, обући, често са скупоценим сатовима на рукама.

А ко су, откривају их жуљевите и испуцале руке, од сунца и ветра лица смежурана, као и њихов специфичан, успорен ход, као када иду за плугом ...

Њихове девојке, лепо обучене и напудране, трудиле су се да привуку пажњу и изван стола за којим су седеле.

Рачуница је била проста:

Да буду примећене од неког момка из града, и побегну са села. Зато су често млади конобари били њихова мета, или преко њих, путем порука неприметних за њихове момке за столом, да ступе у везу са неким на другој страни сале.

Момци пак увек су желели да на неки начин надмудре конобаре, а како би другчије него да не плате коју флашу вина, или чашу неког скупоцепог пића. За то су конобари знали, и нису били наивни као што су то ови први мислили.

Превара и контра превара би се одвијала често на уобичајени начин: После сваке флаше вина, а током вечери било је и до десет, коју би поручили од конобара, после када буде отворена, неки од момака би чеп ставио у свој џеп, и на крају вечери, позвао конобара да плати рачун за цело друштво.

Том приликом би извадио чепове из џепа, а већ је знао колико их има, извадио и ставио на сто да сви виде колико су попили, али би том приликом оставио у џепу један или два чепа.

Нису конобари наивни, знали би за ту превару унапред, и неком згодном приликом спустили би неколико чепова неприметно у џеп муштерије.

Понекад би то учинила и девојка поред њега у договору са конобаром, који је њој за узврат учинио услугу преносом поруке момку на другој страни сале.

Конобар преброји чепове, још похвали момке колико су флаша вина попили а нису ни пијани.

Мислећи да је надмудрио конобара за две флаше вина, момак би рекао: Донеси још две за пута!

Никита и Наташа

Пошто је обавио посао због којег је дошао у главни град, Александар, пословођа ресторана у раније споменутој војвођанској вароши, упутио се ка аутобуској станици “Ласта”. До поласка аутобуса имао је око 2 сата на располагању, па одлучи да сврати у башту хотела на другој страни улице, и уз чашу – две хладног пива проведе преостало време. Изабрао је слободан сто у хладовини разгранате липе, која је пуна цвета ширила мирис који се осећао у целој башти ресторана, и мешао са оним од печене рибе са оближњег роштиља.

Имао је намеру да се расхлади пивом, а опојни мирис липе и печене рибе пробуди у њему апетит, па као у оној песмици “мор`о бих те рибо јести и да није глади”, промени мишљење. Као у случају од пре две године, када је у ресторану код Вуковог споменика срео конобара Јована, појави се познато лице колеге из школе, и уз истовремено препознавање поздравише се и разменише неколико уобичајених питања.

Пошто је рекао да има само пар сати времена до поласка аутобуса, Никита скине белу блузу, и седе да поразговарају, а колега је преузео његов посао накратко.

Пошто му је Александар опширно описао варош и хотел где ради као пословођа, Никита се заинтерествовао за услове запошљавања, колика је плата, станарина ...

Објаснио је да посао овде није лош, плата је доста мала а станарина превисока, и да би радо прешао у неко мање место. Александар му понуди, ако жели да дође код њега, обећавајући већу плату, и запослење чим стигне, јер он о томе одлучује. Рече, само да директор да сагласност, што је чиста формалност.

Дао му је број телефона на који да се јави сутрадан око подне, да потврди обећано.

И тако је било. Никита рече да стиже већ сутрадан. Александар је познавао један старији брачни пар у комшилуку, који је живео у повеликој кући, и упита их да ли би примили на стан једног младог конобара, и колику станарину траже. Деда Мита рече, може да дође `ома, а за станарину да не брине, неће бити висока.

Никита је стигао, упознао цео персонал у ресторану и одмах стекао наклоност својим понашањем и односом према другима. Деда Мита и бака Анђа такође су радо прихватили новог станара, и сви предуслови за добар почетак стекли су се истовремено.

Прве две вечери на радном месту, у вечерњој смени од 6 увече до 2 после поноћи, биле су довољне да се уклопи у систем пословања, упозна прве госте и стекне прва познанства. Треће вечери, тј. у суботу била је организована прослава неког предузећа уприличена као награда свом радном колективу за успешно пословање и годишњицу постојања.

У таквим приликама, руководство хотела ангажовало би додатну радну снагу као испомоћ, посебно у кухињи, а позиване су углавном супруге запослених у хотелу.

Тако је и Александар позвао своју супругу и свастику, једна да прави салате а друга да кува кафе.

Појава Никите као новог конобара привукла је пажњу лепшег света, јер је овај заиста био упадљиво zgodан момак.

Свастика Наташа посебно је била заинтересована и пратила сваки његов корак, а када би дошао да поручи кафе, често је заборављала да стави шећер или се дешавало да кафе искипи. То је приметио пословођа и опоменуо је да обрати пажњу на посао а “кибицовање да остави за неку другу прилику”.

Није ни Никита био равнодушан, посебно када је сазнао да је Наташа свастика Александрова. Већ од сутрадан постали су нераздвојни а ускоро потом и брачни пар.

Кум Светислав

Није дуго потрајало када се још један колега из Угоститељске школе појавио на послу у истом ресторану.

Пореклом је из оближњег села, и након посете родитељима свратио је у ресторан чекајући на воз, станица је била преко пута паркинга.

Сусрет је био дуго очекиван, јер је Александар посетио другаре у школи првог лета по доласку у ову варош, срели су се и рекао је Светиславу где ради. Обећао је тада да када буде прилике да ће навратити и видети се.

Завршио је исту школу као трећа генерација, Никита је био прва а Александар друга.

Питао је за могућност запослења, и наравно нашао га на мање од десет киломера од родитељске куће. Тако су у кратком року чак четворица конобара из исте школе нашли запослење у хотелу са великом салом. Јован је неколико година раније кратко овде радио, а тројица колега провели су више година радећи заједно. Светислав се ускоро оженио а кум је био, а ко други – Александар.

Године су пролазиле, били су често заједно, и на послу и приватно као родбина.

Александар је 1969 године са породицом отишао преко океана, а кум Светислав и шогор Никита су са својим супругама и ћеркама наставили да живе и раде у граду на обали Дунава.

Сва тројица колега побегли су са села у потрази за бољим и лепшим животом, а њихови потомци, међу којима има инжењера, доктора, ликовних уметника, учитеља, професора универзитета, адвоката, авиотехничара, расејани између Београда, Новог Сада, Париза, Немачке, Канаде и Сједињених Држава Америке, наставили су да одржавају родбинске везе до ових дана, путем Фејсбука, Скајпа или е-мејла.

Набил

Током две године (1961 – 1962) у вароши је боравила група студената из Египта. Уствари, често су навраћали са факултета у Новом Саду где су студирали.

Том приликом били су чести гости у једином хотелу, где су ови тамнопути момци били у центру пажње, како због изгледа, тако и понашања. Лепо обучени, џепова пуних пара, били су интересантни многим младим девојкама које су обасипали поклонима и пажњом, што ове нису могле очекивати од домаћих младића. Нико им није завидео, били су врло љубазни према свима, и често наручивали пиће гостима за суседним столовима. Посебно сам добро упознао једног од њих, по имену Набил, из Каира.

У то време у Југославији, као и у целом свету, била је веома популарна песма “Мустафа”.

Када је једном приликом певачица отпевала ову песму, у лошем преводу и још лошијој интерпретацији, јави се Набил да је отпева у оригиналу, на арапском језику.

То је требало чути и видети; невероватан глас и пратећи покрети тела, оставили су незабораван утисак.

Често, касније, Набил није могао избећи репризу свог наступа, молбе гостију да поново отпева Мустафу није могао избећи, што је он са задовољством чинио.

Набил се после повратка у Египат јавио са фотографијом чувеног историјског и туристичког Луксора и текстом на другој страни:

Драги пријател Бранко, много поздравим тебе од Каиро, и желим да ти живиш добро и расположен.

Много мени жао да ја сум отишу из Паланка – али ја нећу да заборавим тебе зато ти си било јако добар самном.

Много искрених поздрава од твој пријател Набил.

Врло важно је споменути, њихов однос према девојкама с којима су се дружили завршавао се баш тако – на дружењу. Васпитани у духу своје древне културе да поштују част девојака, као и своју личну, дошли би пред кућу, јавили се укућанима. Тако исто и при повратку, тачно у речено време. Многе девојке удале су се након таквог упознавања, и биле срећне у браку.

Џумбус

Одвајкада људи су тражили начина да своје расположење ускладе према приликама и околностима у којима су затечени, и да забораве на оно што их тишти, макар накратко. А где би то могло најлакше, најбрже (а да ли) и на најбољи начин постићи – него у кафани, уз чашицу – “да се срцу нађе лека”.

За то су се побринули конобари, да за сваку прилику имају посебан рецепт – коктел пића по жељи.

Први и најједноставнији коктел, био је мешавина ликера крушковац и шљивовице, такозвана “мешана”.

Пријатно пиће, нит` превише слатко нит` љуто.

Смијешане најлакше се пију - како би рекао Његош.

То пиће је намењено оним са лакшим “симптомима” а за озбиљније следе и радикалније мешавине, са додатком више различитих састојака.

Тешко се сетити назива тих рецепата јер се то, као и много чега другог мења према захтевима гостију, као и што се током времена појављују нови.

Остао ми је у сећању један од екстремних, како по свом садржају, тако и по учинку на оног који конзумира тај коктел – а звао се – Џумбус!

За разлику од других, овај коктел је комбинован по жељи наручиоца, као овај што следи, на пример.

У криглу од пола литре стави се:

1 дл. пива, 1 дл. вина, и по пола дл. рума, шљивовице, коњака, крушковца, џина или водке.

Онај који би то попио заборавио би не само зашто је и где дошао, већ и своју адресу па би га другари морали отпратити до куће. То би био један од начина да неки од момака

“демонстрира своје капацитете” и скрене пажњу на себе, у недостатку неких других могућности за доказивање.

*У данашње време, то би било као када неко пожели **to get high**, само на други начин.*

Помирење у великој сали

Двоје младих који већ дуже време “иду заједно”, били су чести гости у великој свечаној сали хотела. А то је било једино место у граду где се поред слушања песама и лепе музике, могао заплесати валцер, танго или заиграти моравац.

У томе су били запажени од већине гостију, који су их сматрали за пример љубавног пара од којих се очекивао “happy end” - брак за пример.

Међутим, десило се нешто што су само њих двоје знали – посвађали се. Али њихов недолазак на забаве није могао да остане непримећен, сви су се питали шта се десило и многима су недостајали.

Ипак, после неког времена, појавили су се, али раздвојено: она са другарицом за једним столом при крају сале, а он сам, ближе подијуму на коме се налазила музика.

Очигледно, и њој као и њему, указала се потреба да се нађу у великој сали, забаве и можда забораве на оно што их мучи.

Да ли су једно друго пратили (вероватно) и без договора нашли

се на месту где су многе часове провели у неком другом, лепшем расположењу?

Нема сумње да су приметили једно друго, али правили се као да нису. Наравно. Био је то тренутак очекивања за обоје – ко ће дуже (или краће) издржати а да не попусти и први јави.

Она је са другарицом испијала њено омиљено пиће вермут, а пред њим се смењивале чаше коњака као што су се ређале и наручене песме, са намером да изазове реакцију друге стране. Она је у почетку то посматрала као незаинтересовано, али песме и чаше омиљеног пића показале су дејство.

Постојала је све узнемиренија.

А, када је певачица запевала срцепарајућу песму: на мом столу празна чаша, из те чаше ти си пила ... у срце ме моје дира ... изазвала је њен врисак који је скренуо пажњу свих присутних: Нагло скочи, потрча к њему с узвиком - мој Јоване!

Милице! Викну Јован и прихвати је у загрљај, а цела сала одзвања од аплауза у знак одобравања. Музика засвира танго и поче плес помирења у ком су сви присутни учествовали.

На том истом месту, после пар месеци била је и свадба на којој су се многи присетили тог момента помирења.

А зашто је дошло до свађе и кратког разлаза, сазнало се много касније, када се открило да је једна девојка хтела Јована за себе, а овај учтиво одбијао, говорећи да има девојку.

Она је писмима, код обоје изазвала сумње у искреност, чак и неверство, у чему је делимично успела, али и остала кратких рукава јер Јован и поред свега није изневерио своју Милицу.

Развод брака у "Разводу брака"

На крају вароши, у непосредној близини великог индустријског комбината, налазила се кафана "Дунав" – много познатија по надимку "Развод брака".

То је било место где су се окупљали људи склони коцки, а која се састојала у игри картама или, наоко безазленим куглањем. За неке, када би на крају месеца примили плату, кафана је била незаобилазна - ваљало је свратити на коју чашицу, наградити себе за месец дана труда и тешког рада, после чега би продужили својим кућама.

Други би засели за столове и поделили карте ... или ушли у куглану ... Паре почињу да мењају руке, тј. џепове. Једнима се пуне, другима празне. Многи ће доћи кући празног новчаника, а домаћице их дочекати препуне једа и беса.

Неретко, жена би знала мужа наћи у тој кафани како харчи тешко зарађен новац, а оставља породицу незбринуту.

И ту би, истог момента могло се чути:

Не долази кући, такав ми не требаш.

После поновљених случајева, понеки брак је био неодржив.

Надимак "Развод брака" је тако сасвим постао разумљив.

"Земљотрес"

Смештен у самом центру вароши, овај ресторан и кафана под именом "Јадран" далеко је био познатији као "Земљотрес".

Многе трговине, банке и установе, корзо и пијаца у непосредној близини, доприносили су да је током дана увек био пун гостију.

У вечерњим и касним ноћним сатима места су преузимали љубитељи добре музике примаша Мише и Стеве бегешара, а у кухињи је главну реч имао Бата Ђевабџија и Милица куварица. Када је ресторан пун, конобари су тада мотивисани и услуга бржа и боља.

Комбинација свега тога, учинила је да се о том ресторану чују лепе приче, бивало је гостију из Новог сада, па чак и Београда.

Добра вест далеко се чује.

У том ресторану владао је посебан "штимунг" који је вешти примаш Миша знао како и када подићи расположење да сви

буду задовољни. Његов специјалитет била је вештина да на виолини изводи цвркнут птица, тако да се препуна сала ресторана утиша да би се танани глас славуја могао чути. Сасвим другчија атмосфера завлада када је пијачни дан, тада већину гостију чине пољопривредници из околних села, који након успешне продаје својих производа сврате на пиће или порцију паприкаша, који се обавезно припрема за тај дан. Руководство ресторана би тог дана ангажовало и музику да забави ове госте, који за тако нешто немају прилике у својим селима.

Ненавикнути на такву атмосферу, подгрејани којом чашом више, или нерасположени због слабе продаје своје робе, били су спремни за свађу и за најмању ситницу, на пример чију ће песму певачица пре отпевати. Због буке и галаме, која се чула и на улици - имао се осећај да се “земља тресе” - и отуда потиче тај надимак. А баш тај надимак имао је неку своју магију да ресторан буде популарнији, служио је као бесплатна и преносива реклама. На том истом месту постојала је “механа” још у турско доба, и та традиција трајала је све до друге половине двадесетог века када је “Земљотрес” срушен а на његовом месту подигнута велика робна кућа. Сви који се сећају тог ресторана - кафане чудног надимка, са носталгијом памте то време, које никакви кафићи и пицерије не могу заменити.

Шаран

Рибљи ресторан, па још на обали Дунава! Тиме је све речено за оне који познају менталитет и живот људи са тих простора. Са погледом на падине Фрушке горе, град Илок на другој страни реке, позади језеро тиквара и више стаза за шетање дуж шумовите леве обале плавог Дунава.

На тим стазама, које су звали златне и сребрне, многи заљубљени парови, шетајући и маштајући о будућем заједничком животу, баш на том месту би одлучили "да стану на луди камен."

Унутра, декор у складу намене ресторана, са базеном у којем рибе пливају а муштерије саме бирају која ће завршити у котлићу или на роштиљу.

Анегдота каже, да је једнога дана лично Моша Пијаде навратио у ресторан, све са ловачком опремом и пушком, стигао из оближњег ловишта Карађорђево.

Неки доколичар, познати шаљивџија, примети гласно - нит` лепше опреме нит` ружнијег ловца!

На то му Моша мирно одговори: Да сам ја ружан, то је тачно, а да си ти безобразан и невоспитан, и то је тачно!

Стави доста цемента!

Директор угоститељског предузећа где сам добио први посао, био је ратни војни инвалид, првоборац, који је на то место постављен по заслуги током рата, а не на основу стручности. Био је скоро неписмен, али врло пријатан у односу према радницима, често давао савете о нечему о чему није имао појма. Тек толико да покаже ауторитет. То смо сви знали и разумели, и на то нисмо много обраћали пажњу.

Таквих случајева било је и у многим другим предузећима, где су постављани као кадар одан новим властима и као награда за ратне заслуге. Нису се разумевали у послове којима су се бавила предузећа на челу којих су стајали, за то су били надлежни технички директори, па рад због тога није трпео.

Служили су више као декор, и од њих се није много очекивало. Наш директор би често позивао у госте своје пријатеље када је запуштени хотел, под надзором школованог кадра, доведен у пристojно стање, да се подичи као својим успехом.

Једном приликом, током зимских дана, када се служило кувано вино и ракија (шумадијски чај), десетак гостију (директора) заузели су своја места, а он ће на сав глас, да чује куварица на другој страни ресторана, наручити:

-Марооо! Скувај нам два литрењака, и стави доста цемента! Мара се нагну кроз прозорче кухиње - Штааа?

-Цемент а ил` цимента, .. бем га, једно од то двоје мора бит`! (вероватно је мислио на цимет, али није знао шта је шта).

За директора је постављен пошто је кудељара којом је претходно руководио, пропала. На препоруку колектива, због непознавања посла који му је поверен, премештен је за директора "Отпада", а сви су тада закључили да је стигао на праву адресу, коначно.

Опортуниста

Као што је био случај запошљавања директора, тако је и велики број бораца добио посао у угоститељству да би остварили право на пензију. Многи од њих полуписмени, за такав посао нестручни, али таква је била политика обавезног запошљавања оних који су на основу ратних заслуга стекли право на те привилегије.

Квалитет услуга у угоститељству је знатно опао, нису имали искуства и били неодговорни што се тиче радног времена, јер како год радили, имали су загарантовану плату, коју би држава надокнађивала у случају да приход не покрива фонд за плате. А били су и доста утицајни кроз учешће у синдикату и радничком савету, и често пута спречавали доношење важних одлука својим надгласавањем.

После говора "највећег сина народа и народности", у Сплиту шездесетих година, када је за проблеме у привреди окривио руководиоце и директоре предузећа, за које је навео да има и

опортуниста који коче напредак, они су на свим састанцима називали руководиоце предузећа опортунистима. На седници управног одбора, приликом расправе у вези ребаланса буџета, да би се издвојио значајан износ за локални фудбалски клуб који је ушао у другу савезну лигу, и требао новаца за доградњу стадиона, председник управног одбора је предложио износ којим би била плаћена велика огласна табла на стадиону у виду рекламе, тј. део оgrade стадиона са именом предузећа. Вођа опозиције назове га опортунистом. На питање да објасни шта значи реч опортуниста, овај спремно рече: Ја не знам шта значи, али добро знам да си то ти! и предложи дупли износ уместо предложеног, само да би било како он хоће. А то је износ који је председник управног одбора прижељкивао, па је вештим вођењем седнице, навео и препустио опозицији да она кобојаги тако “одлучи”.

Другом приликом, надгласавањем у дисциплинској комисији и управном одбору, казнили су једног доброг, школованог конобара отпустом са посла јер се потукао са једним гостом на радном месту. Истина, био је брз да удари ако је изазван без разлога, па су и локалне новине писале о њему као силеџији. Један гост, из оближњег села, о коме су новине такође писале као о сеоском силеџији, рече му на радном месту, мало припит: -Ти си тај силеџија о коме новине пишу! Само да знаш, и ја сам силеџија и о мени новине пишу! Никита, како му је било име, упита: јеси ли? и истовремено опали му шамар тако снажно да се овај сруши са столице. -Ја сам само питао, нисам имао намеру да се бијем, рече овај да би тиме окончао сукоб, јер је видео да има посла с неким јачим. Резултат свега, био је губитак посла за Никиту. Али, секретар предузећа удесио је тако да 5 присутних чланова управног одбора потврди такву одлуку после поднете жалбе, са минималном већином 3:2.

Саветовао је Никити да се стрпи неко време и поднесе тужбу суду за неправедан отказ, не наводећи појединости да би добио на времену и одложио судску пресуду што дуже.

По савету секретара, после 6 месеци, поднео је захтев за поништење решења о отказу с образложењем да је донет на незаконит начин. Наиме, за отказ је гласало троје од присутних 5 чланова управног одбора, а резултат гласања валидан је ако је одлука донета већином од укупног броја чланова одбора (9). Суд је донео решење да се Никита врати на посао са исплатом свих заосталих плата које би му припадале као да је радио. То је била освета тој “назови опозицији”.

То што је држава помагала у толикој мери борце, било је од користи да придобије подршку “народних маса”, било за изборе или опстанак на власти.

То је једна страна те приче, али остаје чињеница да српски борци (а били су велика већина) никада у историји нису били тако добро третирани и привилеговани за свој ратнички допринос, као у Новој Југославији. Сетимо се само приче Лазе Лазаревића, “Све ће то народ позлатити”.

Нова година

У вароши је било током године много разних прослава: државних, верских и других, које су увек биле добро посећене и сви су били задовољни, организатори као и учесници. Понекад би се догодили нежељени инциденти и на кратко покварили расположење присутним, али без озбиљнијих последица. Руководство хотела организовало је дочек Нове године, уз незабораван провод са новим оркестром и младом и лепушкастом певачицом, како су најављивали бројни плакати истакнути по изложима продавница, и огласима у локалним новинама. Два месеца унапред, све резервације места са

улазницама у три сале хотела биле су у рукама оних који су желели да присуствују тој веселој, последњој ноћи у години. Почетак весела био је заиста према очекивању. Добра и богата трпеза, обиље пића сваке врсте, расположење је расло сваким тренутком. Како су се чаше празниле, гости су бивали све гласнији и нестрпљивији у ишчекивању тренутка када нестаје једна а почиње друга, Нова година. Млада певачица била је у центру пажње, гости су се такмичили ко ће пре наручити жељену песму за своје друштво за столом. И тада је почела препирка између гостију за суседним столовима, који су истовремено желели да наруче песму. Препирка је прерасла у свађу, а свађа у претње, после којих је уследила туча гостију та два стола. Међутим, за суседним столовима седели су пријатељи једних и других, те је настала општа туча по целој сали. Летеле су столице, чаше и флаше, обијале се о главе гостију и зидове и прозоре сале. Полиција је стигла убрзо и пуцњима из пиштоља, као упозорењем, прекинула тучу. Требало је времена да то схвате пијане, и понеке кржаве главе. Стигла је и хитна помоћ, коју је полиција позвала, санирала повреде многим а неки су пребачени у болницу. Осталима је полиција, после узимања информација од сваког затеченог, наредила да напусте место и да иду својим кућама, а особље ресторана, музичари и уплашена певачица, са тугом су посматрали последице ове туче; Сцена је подсећала на бојно поље после велике битке. Многим гостима одела су поцепана, или су претрпели неку другу штету. Пописом поломљених столица и чаша, тањира и другог инвентара хотел је сазнао висину штете. И све ће то бити надокнађено и поправљено током времена, па на крају и заборављено, а оригинални декор на зидовима, прозорима и дрвеним панелима - озледе које је претрпела

невина свечана сала, тешко да ће и највештији мајстори моћи залечити. Осамдесетих година прошлог века, неслога међу републичким риководствима почела је да нагриза стабилност и опстанак заједничке државе. Ускоро је то стање довело до распада државне заједнице. Дошло је и до привредног слома, приватизација је омогућила богатим странцима да приграбе све најзначајније у привреди, фондови су убрзо пресушили у многим општинским буџетима. Предузећа су преко ноћи одлазила под стечај, и та судбина није могла мимоићи ни хотел са великом свечаном салом.

Неко га је купио јефтино, могло би се рећи добио бесплатно, са обећањем да ће уложити своја средства за производњу нечега. Није успело, али је велика свечана сала за свагда променила изглед и досије ове лепотице је заувек затворен.

Луди Мићо (26.02.2026)

Дуга композиција воза са вагонима крцатим колонистима са подручја Босанске крајине, стигла је у један мањи град у Војводини после више од месец дана путовања.

Уморни и промрзли, после дугог пута у теретним вагонима, од којих је већи број био отвореног типа, једва су чекали да им се доделе куће у оближњем селу којег су Фолксдојчери напустили, бојећи се освете за злочине сународника почињених током рата. Тих десетак километара неки мање стрпљиви су прешли пешке, а остали у запрежним колима које су власти мобилисале од сељака за ту сврху.

Одбор за доделу кућа имао је тежак и одговоран задатак, да смести повеће породице пристиглих у куће које су у већини случајева имале две собе. Уз то, неке породице су биле без очева а друге без мајки, који су погинули или страдали као цивили у рату.

У неким случајевима такве породице би након обостраног пристанка, биле спајане доделом исте куће и постајале једна фамилија, а да није забележен ни један случај каснијег разлаза. Један млађи човек, Миливој, био је сам. Цела породица је страдала у рату, а он током битке на Козари рањен у ногу. Био је учесник те битке и сведок страдања читаве своје породице. Због тога је тешко прихватао стварност, често био усамљен и избегавао дружење. Њему је додељена једна мала кућа са повећим двориштем и баштом. У шупи дашчари, нашао је мању двоколицу, трагаче и подоста алатки за обраду земље, што је указивало на могућност да је ту боравио радник, баштован, јер је прва кућа до њега била знатно већа од осталих у селу, са уређеним великим вртом у којој је вероватно живео богат власник. Већ првих дана пролећа изашао је на своје мало имање, са двоколицом пуном пољопривредних алатки; ашов, лопата, крамп, грабуље, виле ... Прво је покупио сав отпад који је ту током зиме ветар донео, одстранио коров, а следећих дана прекопао већи део и припремио за гајење поврћа. У томе је био веома вешт познавалац посла којим се бавио од раног детињства. За неколико година постао је познат на градској пијаци са својим производима, које је сам доносио на двоколицу коју је вукао за собом, што је изазивало пажњу на путу и граду као и на самој пијаци. За многе је био чудак, самотњак, а он се поверио само једном (старијем) момку у селу, који је остао неочењен као и он сам и стекао његово поверење. Од тада су га многи разумели и саосећали за његову патњу за изгубљеним родитељима, браћом и сестрама, што он никако није могао прежалити. И зато се није женио. Марко, од тог времена његов пријатељ, саветовао га је да се ожени, а Миливој, кога су многи звали "луди Мићо" би рекао:

- Када се ти ожениш и ја ћу.

Мићо је стекао поштовање многих у селу због вредноће, али и разумевања за његову самоћу и бол због изгубљене породице. Како у селу тако и у граду био је цењен и познат као произвођач поврћа а касније и воћа са свог имања. Све је то Мићо постигао својим радом, а његова двоколица била је са њим увек; на копању носила алатке, стајско ђубриво које је од комшија добијао без накнаде, воду у бурету за заливање у сушним данима, па на крају и плодове носила на пијацу.

У селу се све мање могло чути “луди Мићо”.

Марко је искористио једну прилику када је осетио да је Мићо у добром расположењу, да му предложи девојку за женидбу, са којом је већ имао разговор и добио њену сагласност.

Јока је закаснила са удајом иако је била привлачна и zgodна девојка. Разлог је био што је сиромашна.

Са мајком и млађом сестром живеле су саме и једини начин да се одрже био је да раде по селу ако их неко позове.

Понекад више због самилости него потребе.

Мићо је прихватио предлог, јер је решио да се ожени и почне нови живот, схватио је да вечна самоћа не решава проблеме које осећа његово срце, и да оснивајући породицу надомести губитак и продужи трајање породичног имена и Славе коју је наследио од оца.

По обичају, дошли су у просидбу; Марко, Мићо и двојица ожењених млађих људи, на предлог Марка.

Јока, две године млађа сестра Сока и мајка Мара обучене у скромну али уредну и чисту одећу, са флашом ракије и спремним шољицама за кафу на столу прекривеном белим столњаком, дочекале су госте.

Мићо и Јока гледали су се кришом и меркали, али његов поглед више се задржавао на Соки, која је оборених очију и скрштених руку мирно седела поред мајке.

Мара је послужила госте са ракијом и тек скуваном кафом, када је Марко узео реч да представи младожењу и упита Јоку да пред мајком и сестром каже да ли жели да се уда за Мићу. Пре него што је Јока имала прилику да каже да, Мићо изненада и неочекивано упаде:

Ја нисам мислио да женим Јоку, него Соку!

Сви се погледаше, као да се питају шта сада?

Када Марко покуша да објасни Мићи да је разговарао са Јоком о удаји за њега, Мићо остаде при своме: Ја хоћу Соку!

Погледи мајке и млађе ћерке се истовремено сусретоше као да траже - једна одобрење а друга пристанак.

Када је мајка упита да ли жели да се уда за Мићу, Сока пристаде, спремно рече да, као да је очекивала такво питање.

Тада реч узме Мићо, обраћајући се Јоки: Немој се осећати увређеном, заиста сам имао намеру да се женим Соком, коју сам гледао и желео и пре него што ми је Марко предложио да се женим. Од сада си ми свастика и обећавам ти да ћу те пазити и волети као рођену сестру.

Село је доживело тај преокрет као победу љубави а не договорене женидбе из неког плана и рачуна.

Од тада, постала је узречица: "Није Мићо луд"!

Мићо и Сока су увек били заједно, у башти као и на пијаци, а током две године породица се увећала: сину су дали име Марко а ћерки Јока.

Заједно су увећали и своје имање, са којег су снабдевали својим производима многе муштерије, међу којима је био и онај хотел са великом свечаном салом. Први млади лук и кромпир, парадајз и салата били су на располагању том ресторану, где је увек дочекиван са захвалношћу за добар квалитет и испоруку поруџбине на време.

После десетак година подигли су нову кућу у граду, а своје имање увећали куповином неколико суседних њива.

Већ годинама тракторска приколица је заменила стару двоколицу, која сада у шупи служи само као сећање на дане када је захваљујући добрим делом њој - "луди Мићо" постао - "гизда Мићо".

Мићо је запослио свастику Јоку додељујући јој један бутик на градској пијаци и тако обезбедио њој и мајци услове за независан и пристојан живот. Ту је срела момка Рајка, који је из Крајине дошао у посету рођацима и после краћег времена удала се за њега. И тако се круг судбине две породице затворио срећним завршетком.

Реч аутора.

У већини случајева тема приче је човек и његова околина, може бити истинита, измишљена или у комбинацији, у зависности од тога како аутор жели да прикаже догађај. Догађаји могу бити слични, без обзира на географске ширине и дужине, као и поступци и имена јунака приче. Зато и поред тога што аутор промени имена и називе места, многи ће ипак препознати себе у некој причи. Зато је важно напоменути да свака сличност је случајна, и то се овим путем жели нагласити.

16.03.2026

Published by:

SAWS

Since 1973

SPORTS ACTIVITIES OF WINDSOR SERBS

COLLECTING - RECORDING - PUBLISHING

Branko Malesevic

3007 STILLMEADOW ROAD WINDSOR, ON N8R 1N2

bmale@mnsi.net

Бранко Малешевић

Кукуље (Чежња)

*Опрости ми, родно село моје
што оставих све лепоте твоје;
Лијевче поље, реку Врбас,
наш прелепи Србац град,
и прастари кућни праг -
па се питам где сам сад?*

*Прођох земље и градове,
многе реке и планине
бурна мора, океане -
до Канаде, наше наде.*

*Живот тече, добро ми је,
свега имам, ништ` не фали
али срце нешто жали -
не знам шта му је.*

*Само ћути, трпи, чезне,
да још једном види, пипне
и целива кућни праг -
па нек` ме носи - црни враг!*

*Бранко Малешевић
Виндзор, Новембра 7, 2025*